

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P. S., PRAHA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Zanedbání povinné výfivky a jeho trestn právní
aspekty**

Autor práce: Hana Priessnitzová, DiS.

Studijní obor: Bezpe nostn právní innost ve ve ejné správ

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních obor a bezpe nostních studií

Prohlá-uji, že jsem bakalá skou práci vypracovala samostatn , na základ
vlastních zji-t ní a s použitím odborné literatury a materiál uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovn Vysoké školy evropských
a regionálních studií v eských Bud jovicích a zp ístupn na v souladu s § 47b zákona
. 111/1998 Sb. v platném zn ní.

í ..í í í í í í í í í í í í

Hana Priessnitzová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Rovněž děkuji své rodině a přátelům za jejich podporu.

Abstrakt:

PRIESSNITZOVÁ, H. *Zanedbání povinné výflivy a jeho trestn právní aspekty*: bakalá ská práce. eské Bud jovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 59 s. Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Klí ová slova: dít , rodina, výfliva, trest, zanedbání

Bakalá ská práce poukazuje na d leflité aspekty p e inu zanedbání povinné výflivy, jeho protiprávního jednání a následn tuto problematiku statisticky porovává s dal-í trestnou inností. Práce vychází z analýzy paragrafového zn ní trestného inu zanedbání povinné výflivy a jsou zde vyuffity i kazuistiky, respektive praktické p íklady. Cílem práce je poukázat na d leflité aspekty tohoto protiprávního jednání a na innost orgán inných v trestním ízení, zejména p i posuzování trestnosti, porovnat tuto problematiku s dal-í trestnou inností a vyhodnotit, zda se nejedná o protiprávní jednání, jeho nároky by m ly být vymáhány v ob anskoprávním ízení.

Abstract:

PRIESSNITZOVÁ, H. *Neglect of the mandatory nutrition ó criminal law aspects:* bachelor thesis. eské Bud jovice: The College of European and Regional Studies, 59 p. Supervisor: JUDr. Jan Bouchal

Key words: child, family, nutrition, punishment, neglect

Bachelor thesis points to important aspects the offense of Neglect of the mandatory nutrition, its criminal law aspects and then statistically compares this issue to other crimes. The work is based on an analysis of the articulated version of crime neglect of the mandatory nutrition and are there used as case studies, practical examples respectively. The aim is to highlight the important aspects of this infringement and the activities of bodies active in criminal proceedings, especially when assessing criminality, compare this issue to other crimes and evaluate, whether this is an illegal act whose claims should be enforced in a civil action.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíle a metodika bakalářské práce.....	9
2 Historický vývoj.....	11
2.1 Meziválečné období.....	11
2.2 50. léta 20. století.....	13
2.3 Trestní zákoník č. 140/1961 Sb.	14
3 Obecná charakteristika pojmu výživné.....	16
3.1 Pojem výživné.....	16
3.2 Právní úpravy vyživovací povinnosti.....	17
3.3 Podmínky vyživovací povinnosti a práva na výživné.....	20
4 Druhy výživného.....	23
4.1 Vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí.....	24
4.2 Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými.....	26
4.3 Vyživovací povinnost mezi manželi.....	26
4.4 Vzájemná vyživovací povinnost rozvedených manželů.....	28
4.5 Podpora na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce.....	29
4.6 Vyživovací povinnost mezi partnery.....	30
5 Právní úprava vyživovací povinnosti dle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.	31
5.1 Trestní právní zanedbání povinné výživy § 196 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.	31
5.1.1 Citace.....	31
5.1.2 Charakteristika.....	31
5.2 Zvláštní ustanovení o trestání § 196a trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.	33
5.2.1 Citace.....	33
5.2.2 Charakteristika.....	33
5.3 Zvláštní ustanovení o úštině lítosti dle § 197 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.	34
5.3.1 Citace.....	34
5.3.2 Charakteristika.....	34
6 Rozhodnutí civilního soudu.....	36
6.1 Stanovení výše výživného.....	37
6.2 Placení a vymáhání výživného.....	41

7 Praktické příklady	44
7.1 příklad .1 o rozhodnutí soudu.....	44
7.2 Praktický příklad . 2 o úšinné lítosti.....	48
7.3 Praktický příklad . 3 o stanovení výživného ze strany policejního orgánu	51
8 Statistika trestné činnosti za rok 2012.....	54
9 Závěr.....	56
Seznam použité literatury:	58

Úvod

Jako téma této bakalářské práce bylo zvoleno téma Zanedbání povinné výflivy a jeho trestn právní aspekty. Dlouhodob je tato trestná innost velmi roz-í ená, a v posledních letech po et osob, které z r zných d vod výflivné neplatí, neustále nar stá. Jifl adu let má tento p e in velmi po etné zastoupení v m ítku se v-emi oznámenými trestnými iny, a v poslední dob po et p íjatých oznámení u orgán inných v trestním ízení i rapidn nar stá. A koli se v poslední dob ozývají hlasy, spo ívající v tom, zda má být zanedbání povinné výflivy sou ástí trestního zákoníku i nikoliv. Dosud je zde v-ak tento trestný in zakotven, a proto mu je ze strany orgánu inných v trestním ízení v nována stále velká pozornost.

P estofe zákony v eské republice znají n kolik druh vyflivovací povinnosti, a tyto druhy jsou v této práci také zmín ny, bude bakalářská práce zam ena zejména na nejroz-í en j-í vyflivovací povinnost, a to vyflivovací povinnost rodi v i d tem, a v této souvislosti i innost orgán inných v trestním ízení od p íjetí trestního oznámení afl po jeho kone né rozhodnutí. Vyflivovací povinnost rodi v i d tem vzniká p ímo ze zákona a je tak spole ensky velmi významná a sledovaná.

Dal-ím d vodem pro zvolení tohoto tématu byla jeho aktuálnost, tedy skute nost, fle eská republika bohufel pat í, v evropském m ítku, k zemím s velkým po tem rozvodovosti. A zanedbání povinné výflivy, a zejména pak zanedbání povinné výflivy rodi v i d tem, s touto problematikou úzce souvisí, nebo nefl dojde k rozvodu manfel , je ve v t-in p ípad t eba nejprve stanovit, komu a jak bude dít sv eno do pé e, a jakou vyflivovací povinnost má na dít druhý rodi platit.

Vyflivovací povinnost tak spadá do oblasti rodinného práva. Tato oblast vykazuje ur ítá specifika oproti jiným právním odv tvím, spo ívajícím mimo jiné v tom, fle se p ímo a bezprost edn dotýká flivota každého ob ana a je o to více každým ob anem vnímána. Trestná innost páchaná zejména na d tech pat í k nejzávafln j-ím delikt m, p estofe zanedbání povinné výflivy, je oproti jiným, páchaným trestným in m v i d tem, jedním z šleh íchõ delikt . Zájem na ochran d tí p ed r znými negativními zásahy do jejich flivota, zdraví, psychického, sociálního i mravního vývoje je považován za jeden ze zásadních úkol moderní spole nosti, jenfl je t eba chránit v p ípadech jeho poru-ení nebo ohroflení, a to zejména prost edky trestního práva.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Tématem bakalářské práce je zanedbání povinné výflivy a jeho trestní právní aspekty. Toto téma bylo zvoleno s ohledem na skutečnost, že vyflivovací povinnost, a zejména pak vyflivovací povinnost rodičů, je společensky nejvýznamnějším druhem vyflivovací povinnosti tak, jak ji zná současná právní úprava.

Smyslem této práce je poskytnout základní pohled o péči o zanedbání povinné výflivy, jeho právní úpravě, způsobu vymáhání a změnách, které v posledních letech nastaly.

Cílem bakalářské práce je tak poukázat na další aspekty tohoto protiprávního jednání, jako je trestní odpovědnost pachatele, a zvláště ustanovení o úšinné lítosti, a nainnost orgánů iných v trestním řízení, zejména při posuzování trestnosti, porovnat tuto problematiku s další trestnou inností a vyhodnotit, zda se nejedná o protiprávní jednání, jehož nároky by mly být vymáhány v občanskoprávním řízení. Snahou je tedy dosáhnout relativně uceleného zpracování problému nárokování výflivného, a to nejen ze strany dítěte v jeho rodině.

Dalším cíle této bakalářské práce je, za pomoci odborné literatury, zákon a dalších odkazů seznámit čtenáře s výše í problematiky vyflivovací povinnosti, inností orgánů iných v trestním řízení zejména při posuzování trestnosti. V neposlední řadě je zde zmíněna smysluplnost šsisyfovské práce orgánů iných v trestním řízení v souvislosti se zvláštěm ustanovením o úšinné lítosti, která je vnímána v tom smyslu, že míra jejich vynaložené práce neodpovídá výsledku.

Zároveň je cílem této bakalářské práce je popsat genezi a hlavní současný stav v problematice zanedbání povinné výflivy a poukázat na nedostatky uplatnění zásad při stanovení výflivného v rámci platné právní úpravy a jejího sémantického a systematického zařazení v systému právního řádu. V porovnání s dřívější právní úpravou je zde snaha o zhodnocení progresu, kterého bylo dosaženo.

První část práce je zaměřena na historii vývoje trestnosti zanedbání povinné výflivy v české republice. Dále je zde zmíněna vyflivovací povinnost v širším slova smyslu, a to jak z hlediska charakteristiky pojmu vyflivovací povinnosti a charakteristiky jednotlivých druhů vyflivovací povinnosti, tak z hlediska jejich právní úpravy.

Druhá část práce se zabývá jednotlivými druhy vylučovací povinnosti, a právní úpravou vylučovací povinnosti uvedené v trestním zákoníku. Zároveň je zde zmíněno rozhodnutí civilního soudu, se zaměřením na konkrétní případy zmíněnou vylučovací povinností rodící se k tomu, jejími subjekty, způsoby plnění, otázkami určení a vymáhání vylučovacího.

Ve teoretické a závěrečné části práce jsou uvedeny praktické příklady, na kterých je znázorněn postup orgánů činných v trestním řízení, a to od přijetí oznámení, po konečné rozhodnutí a je zde uvedena i statistika, porovnání, s dalšími, nejčastěji páchanými trestnými činy v České republice.

Práce je zpracována metodou analýzy, je zde snaha o prohloubení problematiky, podrobně zkoumané jednotlivé části na základě teoretických znalostí a za pomoci literatury, zákonů apod. Na závěr je vše ilustrováno na několika praktických příkladech.

2 Historický vývoj

2.1 Meziválečné období

V meziválečném období platil na území bývalého československa rakouský trestní zákoník č. 117/1852 a. z., o zločinech, přečinech a pěstupcích. Neplnění vyživovací povinnosti v něm nebylo považováno jako samostatný delikt trestního práva, což vyplývalo z tehdejšího pojetí rodiny, vztah rodičů a dětí. Ke změnám začalo docházet až ve třicátých letech 20. století.¹

Zanedbání povinnosti výživy a výchovy bylo upraveno jako návrhový pěstupek podle zákona č. 4/1931 Sb., na ochranu výživy (zákon alimentární). Při jímání tohoto zákona nebylo nikterak jednoduché a nebylo považováno jednoznačné, jak o tom svědčí stenozáznamy parlamentního projednávání.² Dle § 8 odst. 1 uvedeného zákona se dopustil pěstupku ten, kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti neplnil svou povinnost vyživovati nebo zaopatřiti jiného, tak že oprávněný je vydán nouzi, nebo že musí, aby nebyl vydán nouzi, býti podporován odjinud.³

Tento zákon dále výslovně stanovil v § 8 odst. 2, že trestný není ten, kdo mohl dle svých schopností, že nouze bude odvrácena podporou jiné osoby, která je k tomu způsobilá a podle ustanovení soukromého práva alespoň podpořena povinná.⁴

Druhý případ, kdy nevznikla trestnost, předpokládal, že nouze nemohla být odvrácena bez ohrožení výživy vlastní nebo výživy osoby alespoň stejně blízké jako osoba ohrožená. Výjimkou z toho bylo, pokud porušení povinnosti bylo zavineno pachatelem tím, že úmyslně zanedbal výživnou povinnost k jejímu splnění potěbnou, nebo tím, že úmyslně možnost jejího splnění zmařil nebo ztížil.

Vedle toho zákon stanovil možnost zániku trestnosti újinnou lítostí za podmínky, že vinný neměl trvale nepříznivých následků a pachatel napravil věchnu

¹ CÍSAŘSKÝ PATENT. Zákon č. 117 ze dne 27. května 1852. Úplné znění zákona č. 117/1852 a. z., Zákon trestní o zločinech, přečinech a pěstupcích.

² ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 4 ze dne 16. prosince 1931. Úplné znění zákona č. 4/1931 Sb. z. a n. S dodatky o alimentární právu v Rakousku, Francii a Německu.

³ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 4 ze dne 26. ledna 1931. Úplné znění zákona č. 4/1931 Sb. na ochranu osob oprávněných požadovati výživy, výchovu nebo zaopatření, částka 3.

⁴ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 4 ze dne 26. ledna 1931. Úplné znění zákona č. 4/1931 Sb. na ochranu osob oprávněných požadovati výživy, výchovu nebo zaopatření, částka 3.

skutečnou –kodu z n ho vze–lou d íve, neřl soud první stolice po al prohlá–ovati rozsudek.⁵

V této souvislosti je třeba je–t upozornit na p estupek zanedbání pé e o mladistvého podle § 61 zákona . 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeří. Tohoto p estupku se dopustil pachatel, který poru–il úmysln ě nebo z hrubé nedbalosti svou povinnost pé ovat o osobu mlad–í neřl 18 let tak, ře je vydána v nebezpe í zpustnutí. Oba tyto ěny mohly být spáchány v jedno ěnném soub hu.⁶

Nová ěskoslovenská republika chtě la p vodn ě rakouský trestní zákoník a na n j navazující trestní p edpisy nahradit novou kodifikací zlo ěn , p e ěn a p estupk . D vodem byla reforma trestního práva a unifikace trestních zákon ě platných na území nové republiky. V první polovin ě 20. let pracovala tzv. ministerská komise, která zpracovala osnovu trestního zákona o zlo ěnech a p e ěnech a zákona p estupkového a seznámila s ní v kniřní podob ě–ir–í ve ějnost. Osnova v této ani jiné podob ě nebyla bohuffel nikdy v podob ě zákona schválena.

V hlav ě XII. návrhu byly upraveny trestné ěny proti rodin ě. Ustanovení § 249 bylo nazváno ř zanedbání povinné pé e ě. Trestný m ěl být pachatel, který poru–í svou povinnost pé ovat o nezletilého tak, ře je vydán v nebezpe í zpustnutí, nebo kdo svou povinnost vyřlivovat nebo podporovat poru–í tak, ře je vydán nouzi nebo ře musí, aby nebyl vydán nouzi, být podporován odjinud, nebo kdo odloří nebo opustí d ět , aby se ho zbavil. D vodná zpráva k tomu zd raz ovala, ře vedle ustanovení o trestných ěnech proti řlivotu a t lu, v nichřl jsou chrán ěni také nezletilí proti t lesnému týrání osobami, které o n ě mají pé ovat, je třeba nezletilce chránit i proti následk ěm, které by mohly mít hrubé zanedbání samotné povinností pé e. Opírala se p ěitom o zji–t ění u ěin ná v řnov j–í dob ě dobrovolnými organizacemi pro pé ěi o mládeřl o tom, ře uvedená povinnost bývá zanedbávána ěst ji a hrub ji neřl by se zdálo. Jak tedy z navrhovaného textu vyplývá, poru–ení povinností k výřliv ěm lo být trestné omezen , prakticky jen v p ípadech, kdyřl oprávn ěná osoba je vydána nouzi nebo musí být podporována odjinud.⁷

⁵ MI I KA, A. *Trestní právo hmotné. ěst obecná i zvlá–tní*. 1.vydání. Praha: Nákladem spolku ěskoslovenských právník řV–ehrdě, 1934, s.277-278

⁶ ĚSKOSLOVENSKO. Zákon . 48 ze dne 1. dubna 1931. Úplné zn ění zákona . 48/1931 Sb. o trestním soudnictvím nad mládeřl, ěstka 22.

⁷ KOMISE PRO REFORMU ĚSKOSLOVENSKÉHO TRESTNĚHO ZÁKONA. *P ěpravné osnovy trestního zákona o zlo ěnech a p e ěnech a zákona p estupkového*. 1.vydání. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1926, s.65-66, 134-135

2.2 50. léta 20. století

V návaznosti na převzetí moci komunisty v únoru 1948 byl zásadním způsobem změněn právní řád. V rámci tzv. právní dvoutletky byly pro přijetí Ústavy 9. května v roce 1948 přijaty především zákony upravující nový režim, mezi nimi i trestní zákon č. 86/1950 Sb.⁸ Důvodná zpráva zdůrazňovala, že na rozdíl od buržoazního práva a buržoazní právní vědy, které zakrývají svojí teoretickou podstatu, nepřiznávají, že slouží vládní vykořisťovatelské menšině nad vykořisťovanou většinou, vymezuje trestní zákon lidové demokracie jasné úkoly trestního zákonodárství socialistického státu sloužícího zájmům obrovské většiny národa proti zbytkům kapitalismu a jeho následkům. Trestní zákon má chránit lidovou demokratickou republiku, její socialistickou výstavbu, zájmy pracujícího lidu a jednotlivce a vychovávat k dodržování pravidel socialistického soužití. Nový zákon upravoval též trestné činy proti rodině a mládeži ve své V. hlavě. Navázal v podstatě obsahově na zákon č. 266/1949 Sb., o zatímních změnách v nichž některých občanských věcech právních, který byl přijat v rámci zmíněné právní dvoutletky. Podle § 210 trestního zákona byl trestán pachatel, který neplnil, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřit jiného, a to trestem odnětí svobody až na jeden rok. Podle druhého odstavce téhož ustanovení byl přijímán trestem odnětí svobody až na dvě léta ten, kdo se plně své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřit jiného, úmyslně vyhýbal. Podle třetího odstavce mohl být pachatel potrestán odnětím svobody na 3 měsíce až 3 léta, byla-li oprávněná osoba jiným uvedeným v odstavci 1 nebo 2 vydána nouzi nebo jinému nebezpečí.⁹

Zákon rovněž obsahoval zvláštní ustanovení o úšinné lítosti, když ve svém § 211 stanovil, že pro zanedbání povinné výživy podle § 210 není pachatel trestný, jestliže takový čin nemá trvale nepřiznivých následků a pachatel svou povinnost dodatečně splní dříve, než soud prvního stupně ponechá bezrozsudek.

Nárok oprávněné osoby na výživu nebo zaopatření vyplýval ze zákona o právu rodinném č. 265/1949 Sb.¹⁰

⁸ ESKOSLOVENSKO. Zákon č. 86 ze dne 12. července 1950. Úplné znění zákona č. 86/1950 Sb. trestní zákon, částka 39.

⁹ ESKOSLOVENSKO. Zákon č. 379 ze dne 27. prosince 1949. Úplné znění zákona č. 266/1949 Sb. o zatímních změnách v nichž některých občanských věcech právních, částka 86.

¹⁰ ESKOSLOVENSKO. Zákon č. 378 ze dne 27. prosince 1949. Úplné znění zákona č. 265/1949 Sb. o právu rodinném, částka 86.

2.3 Trestní zákon . 140/1961 Sb.

V návaznosti na přijetí tzv. socialistické Ústavy v roce 1960 byl přijat nový trestní zákon . 140/1961 Sb., který s účinností od 1. 1. 1962 nahradil předchozí trestní zákon . 86/1950 Sb. Účel nového zákona byl vymezen v jeho úvodu jako ochrana společenského a státního zřízení československé socialistické republiky, socialistického vlastnictví, práv a oprávněných zájmů občanů a výchova občanů k řádnému plnění občanských povinností a k zachování pravidel socialistického soužití.¹¹ Z vymezeného účelu zákona je patrné, že kladl důraz na řádné plnění občanských povinností a zachování pravidel socialistického soužití, kterými se rozumělo, podle dobové literatury, šuplatování norem socialistické morálky v občanském životě, ve vztazích k ostatním členům socialistické společnosti v rodině, na pracovišti, v místě bydliště při plnění pracovních úkolů i při zábavě a vyžívání volného času.¹² Dokonce byla vyslovována teze, že výchovné působení trestního zákona má vliv na zúžení trestní základny páchaní trestné činnosti.

Trestnost zanedbání povinné výflivy byla v tomto zákoně systematicky zařazena do hlavy VI. mezi trestné činy proti rodině a mládeži. Oproti předchozím úpravám se toho moc nezměnilo. Trestní odpovědnost zde nastupovala u toho, kdo neplnil, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyflivovat nebo zaopatřovat jiného. Za tento čin zákon stanovil trest odnětí svobody až na jeden rok. Kvalifikovaná skutková podstata spočívala v úmyslném vyhýbání se plnění zákonné povinnosti vyflivovat nebo zaopatřovat jiného. Zde zákon stanovil trestní sazbu trestu odnětí svobody na dva roky. Nejprve trestný byl pachatel, pokud svým činem v odstavci jedna nebo dva, vydal oprávněnou osobu nebezpečí nouze. V takovém případě bylo možno pachateli uložiti trest odnětí svobody na šest až tři léta.¹³

Trestní zákon obsahoval, stejně jako jeho předchůdce, zvláštní ustanovení o účinné lítosti. Trestnost zanedbání povinné výflivy dle § 213 zákona . 140/1961 Sb., trestního zákona zanikla, jestliže trestný čin neměl trvale nepříznivých následků

¹¹ ESKO (československo). Zákon . 141 české národní rady ze dne 9. prosince 1961 o trestním řízení soudním. In Sběrka zákonů československé socialistické republiky 1961, částka 66, s. 531 - 575

¹² Matys, K.: *Trestní zákon komentář . část obecná*. 2. vydání. Praha: Panorama, 1980, s.22

¹³ ESKO (československo). Zákon . 141 české národní rady ze dne 9. prosince 1961 o trestním řízení soudním. In Sběrka zákonů československé socialistické republiky 1961, částka 66, s. 531 - 575

a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně po al vyhlásová rozsudek.¹⁴

¹⁴ ESKO (eskoslovensko). Zákon . 141 eské národní rady ze dne 9. prosince 1961 o trestním řízení soudním. In Sběrka zákon eskoslovenské socialistické republiky 1961, částka 66, s. 531 - 575

3 Obecná charakteristika pojmu výživné

3.1 Pojem výživné

Pojem výživné není v jakémkoliv zákon výlovně definován. Ze zákona můžeme odvodit to, že výživné je souhrnem toho, co povinný (tedy ten, kdo má výživné platit) poskytuje oprávněnému (tomu, komu je výživné určeno) k uspokojení jeho životních potřeb. Tyto osoby, které si navzájem poskytují výživné, jsou v příbuzenském nebo jiném rodinném vztahu. Výživné lze vyjádřit jako majetkovou hodnotu, jejímž základem je určitý osobní vztah mezi oprávněným a povinným.¹⁵

Z úpravy obsažené v zákoně o rodině je zřejmé, že výživným se rozumí zabezpečování a úhrada osobních potřeb mezi osobami, které k sobě mají příbuzenský nebo jiný rodinný vztah.¹⁶ Z tohoto tedy vyplývá, že v zákoně o rodině se pojem výživné používá ve dvojím smyslu. Není institutem ve vlastním smyslu slova, v němž se používá švýřlivař nebo švýřlivovací povinnost. Jedná se o majetkový soubor, který jedna osoba poskytuje druhé osobě za účelem jejího vyřlivování, resp. majetkový soubor, který jedna osoba obdrřlí od druhé osoby ke svému vyřlivování.

V ustanovení zákona o rodině se tak označují práva, resp. povinnosti. Jde o plnění, které je někdo povinen poskytovat jinému za účelem zajištění jeho potřeb. Povinný jedná zpravidla na základě soudního rozhodnutí, které bylo vydáno příslušným postupem podle zákona. Je možná i dohoda, která musí být ale v souladu a na základě zákona.¹⁷ Je třeba ověrem zdraznit, že vyřlivovací povinnost vyplývá ze zákona přímo, a rozhodnutí i dohoda ji jen konkretizují, tzn. nelze dovédit, že bez existence těchto aktů by vyřlivovací povinnost neexistovala.

Zákon o rodině tedy chápe výživné v širším slova smyslu a rozumí jím nejen vlastní výřlivu, ale i uspokojování všech dalších nezbytných potřeb kulturního života, což znamená nejen potřeby stravování, ošacení nebo bydlení, ale i potřeby kulturní, sportovní, rekreační, léčebné i potřeby související s dosazením vzdělání a podobně. I v tomto pojetí lze uřlít pojmu vyřlivovací povinnost. Výřlivou dítte (a nejen dítte, jak

¹⁵ TřířKÁ, O. *Vyřlivovací povinnost*, Praha, 1984, str. 11.

¹⁶ TřířKÁ, O. *Vyřlivovací povinnost*, Praha, 1984, str. 11.

¹⁷ RADVANOVÁ, S., ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs obanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C. H. BECK, 1999, s. 165 a nářl., ISBN 80-7179-182-2

bude dále zmíneno) je tedy mimo jiné opatření v-ech životních potřeb pro jeho v-estranný rozvoj po stránce fyzické, ale i duševní.

Výživovací povinnost vzniká přímo ze zákona, nebo z ústní smlouvy, na základě zákona rozhodnutím civilního soudu, nebo z dohody ústní smlouvy. Přímo ze zákona vzniká například vzájemná výživovací povinnost rodičů a dětí. Oproti tomu například výživovací povinnost k rozvedenému manželovi může vzniknout až na základě dohody rozvedených manželů i rozhodnutí soudu v civilním řízení na návrh některého z nich.

V momentě, kdy osoba povinná neplní svou výživovací povinnost dobrovolně, rozhoduje o povinnosti poskytovat výživné soud v občanském soudním řízení, ale pouze v případě, že jí o ní nerozhodoval při jejím vzniku. Ve všech případech, kdy výživovací povinnost musí být stanovena soudem, připadá v úvahu jen plnění v penězích, přičemž civilní soud je povinen stanovit konkrétní částku a její splatnost.

Zákon o rodině upravuje ve své četné části tzv. výživné, ale adresát normy se z ní dozví v podstatě jen tolik, kdy, za jakých podmínek, mezi kým a v jakém rozsahu výživovací povinnost vzniká, trvá, a kdy zaniká. Její definici však nikoliv. Literatura i soudní praxe na výživné pohlíží jako na zabezpečování potřeb mezi subjekty rodinného právního vztahu, kdy se jedná o výživu ve vlastním slova smyslu, především poskytování stravy, ošacení a bydlení (výživné užitím smyslu), a souasně o uspokojování ostatních hmotných, kulturních a sociálních potřeb oprávněného subjektu nad rámec základní výživy, a to v určitém rozsahu podle toho, zda se jedná o výživné k dítěti, k rodiči, k rozvedenému manželovi atd. (výživné v širším smyslu). V případě nezletilých dětí považují trestní soudy za výživné vše, co slouží k uspokojování jeho potřeb pro v-estranný rozvoj, a to jak po stránce fyzické, tak i duševní.¹⁸

3.2 Právní úpravy výživovací povinnosti

Již v Listině základních práv a svobod, která byla převzata do ústavního předpisu České republiky usnesením České národní rady č. 2/1993 Sb., a která je základním zdrojem právní úpravy rodinného práva, je zakotveno právo v-ech občanů na příjem hmotné zabezpečení ve stáří, zákonná ochrana rodičovství a rodiny, zvláštní ochrana

¹⁸ *Alimenty a výživné v ČR* [online]. 2011 [citace dne 3. 3. 2013]. Dostupný z [www: <http://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-rodicu-k-detem>](http://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-rodicu-k-detem).

dítě a mladistvých a zvláště péče a ochrana těchto. Z hlediska výživného je dleležitá i zde uvedená rovnoprávnost dětí narozených v manželství i mimo něj a pomoc státu rodičům pečujícím o dítě.¹⁹

Jedním ze základních pramenů rodinného práva je Úmluva o právech dítěte. Ta byla schválena Valným shromážděním OSN v listopadu 1989 a v únoru 1991 se k ní přihlásila tehdejší česká a Slovenská Federativní republika. Po rozpadu Federace přijala Úmluvu i česká republika. Jejím podpisem se stát zavázal, že bude respektovat a zabezpečovat práva v ní stanovená, a to každému dítěti, bez jakékoliv diskriminace. Je zde zakotveno právo dítěte na život, právo dítěte na rodičovskou péči, právo na životní úroveň, jenž je nezbytná pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální vývoj.

Základní právní úprava výživného je obsažena v zákoně o rodině č. 94/1963 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. dubna 1964 a jenž byl několikrát, postupem času, novelizován. Z ustanovení tohoto zákona je úprava výživného v nověnována celá část textu (§ 85 až 103 citovaného zákona) jejíž název zní o Výživné. Kromě ustanovení, která jsou v nich zahrnuta, má zákon o rodině ještě řadu dalších ustanovení mající značný význam pro řešení otázek výživného, protože upravují jeho souvislosti s jinými instituty rodinného práva.²⁰ V hlavě první až páté jsou vyjmenovány a specifikovány jednotlivé druhy vyživovací povinnosti, a v hlavě šesté jsou pak ustanovení, která jsou společná pro všechny zákonné druhy vyživovací povinnosti.

Dalším právním předpisem, který upravuje obdobné právní vztahy jako výživné je zákon č. 115/2006 Sb., který upravuje soužití dvojic stejného pohlaví.²¹ Tento zákon se v ustanoveních § 10 až § 13 vnuje úpravou vyživovací povinnosti mezi registrovanými partnery. Zákon o registrovaném partnerství dává gayům a lesbickým párom právní jistotu v právním řádu české republiky. Podle tohoto zákona existují dva instituty vztahující se k výživnému. Je to vyživovací povinnost mezi partnery a vyživovací povinnost po zrušení registrovaného partnerství.

¹⁹ HRUTÁKOVÁ, M. *Rodinné právo v aplikační praxi*, Praha: C.H.BECK, 2000. s. 19, ISBN 80-7179-293-4.

²⁰ TĚŠÍKÁ, O. *Vyživovací povinnost*, Praha, 1984, str. 9.

²¹ MĚSKO. Zákon č. 115 ze dne 26. ledna 2006. Úplné znění zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změnách některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, česká republika*. 2006, částka 38, s. 1362.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi . 111/2006 Sb. v § 32 upravuje poskytnutí a výši příspěvku na živobytí.²² Ten nahrazuje neplacené výživné nebo jeho část a je stanoven soudem v případě, že výživné nebylo poskytováno déle jak tři měsíce. Tento zákon je zde zmíněn zejména pro to, že sociální instituce vyřadují poplatkům příjemci příspěvku podání trestního oznámení, pro podezření ze spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy, na osobu neplnící vyživovací povinnost před žádným poskytnutím příspěvku.

Jednání povinného, který soustavně, a po delší dobu, neplní svou zákonnou vyživovací povinnost, může být v zahájeném trestním řízení, na základě trestního oznámení podaného na policii nebo na státní zastupitelství, kvalifikováno jako trestný čin zanedbání povinné výživy podle ustanovení § 196 zákona trestního zákoníku . 40/2009 Sb.²³ Trestní zákoník však do určité míry chrání i povinného, a to zejména § 197 trestního zákoníku, ve kterém je zakotveno ustanovení o úmyslné lítosti, podle kterého trestní odpovědnost tohoto trestného činu zaniká za dvou kumulativních podmínek: trestný čin nesmí mít trvale nepříznivé následky a zároveň pachatel dodatečně splní svou vyživovací povinnost předtím, nežli trestní soud prvního stupně, zejména vyhlásí rozsudek.

Z této právní úpravy tedy vyplývá, že kromě samotného vymáhání výživného, lze podat trestní oznámení pro podezření z trestného činu zanedbání povinné výživy. Povinnost oznámit skutečnost, že není plněna vyživovací povinnost, orgánem jiným v trestním řízení, má i orgán sociální právní ochrany dětí.

Problematiku výživného upravuje i několik dalších právních předpisů, z nichž lze například uvést zákon . 99/1963 Sb., obanský soudní řád, který upravuje procesní stránku vymáhání výživného nebo vyhláška . 10/2000 Sb., která upravuje plnění vyživovací povinnosti, pokud se povinný nachází ve vyživovací vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody.²⁴ Dále pak zákon . 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním v případech, kdy povinný nebo oprávněný není českým

²² ESKO. Zákon . 111 ze dne 14. března 2006. Úplné znění zákona . 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. In *Sbírka zákonů, česká republika*. 2006, částka 37, s. 1305.

²³ ESKO. Zákon . 40 ze dne 8. ledna 2009. Úplné znění zákona . 40/2009 Sb., trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, česká republika*. 2009, částka 11, s. 354.

²⁴ ESKO. Zákon . 99 ze dne 4. 12. 1963. Úplné znění zákona . 99/1963 Sb., Obanský soudní řád. In *Sbírka zákonů, česká republika*. 1963, částka 56, s. 0383.

státním občanem.²⁵ Rovněž mezinárodní smlouvy, které se zabývají problematikou výživného, se staly součástí našeho právního řádu. Sem patří například Úmluva o lidských právech a svobodách, Úmluva o uznávání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem, Úmluva o vymáhání výživného v cizině, Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, a další.

3.3P edmet vyživovací povinnosti a práva na výživné

P edmetem vyživovací povinnosti a práva na výživné je poskytnout a plnit výživné a obdržet toto plnění. Jedná se o plnění za účelem zajištění osobních potřeb oprávněného. Mezi tyto potřeby řadíme hlavně stravu, ošacení, bydlení, ale také potřeby duševního charakteru, mezi které patří kultura, vzdělávání, sport, aj.

Je třeba určit, v jakém rozsahu se bude plnění poskytovat. Nikde nenajdeme konkrétní pravidlo o tom, jaký je rozsah výživného, ale jsou dána určitá hlediska, kterými se soud při rozhodování řídí, a ke kterým přihlídnou. Jsou jimi odvodněné potřeby oprávněného, možnosti a majetkové poměry povinného. Existují ale i zvláštní pravidla, která mají samozřejmě přednost před užitím obecného právního předpisu. U oprávněného je třeba posoudit a zkoumat jeho potřeby, a odvodnit je. Týkají se zejména věku, zdraví, jeho vloh a schopností a dále výdělečných možností a majetkových poměrů. Existují jisté (právně nepřekročitelné) meze pro přiznání práva na výživné. A to zejména situace oprávněného a jeho majetkové poměry. Jedná se zejména o to, aby přiznání jeho práva na výživné bylo v rozporu s dobrými mraví. Majetkové poměry pak v tomto kontextu nejsou zdaleka nejdůležitější. Rovněž je třeba hodnotit osobní aspekty oprávněné osoby a morální stránku jejího chování. Hodnotí se v ní povinné osoby, zejména jde-li o rodiče a dítě.²⁶ Ze strany povinného musíme posoudit a zkoumat jeho schopnosti a možnosti poskytovat výživné, a dále i jeho ostatní majetkové poměry (například existenci dalších vyživovacích povinností). V tomto případě jde zejména o posouzení přítomného, současného stavu, zatímco u oprávněného se jedná o budoucí záležitosti. Berou se v úvahu subjektivní momenty, mezi které se řadí věk,

²⁵ ESKO. Zákon č. 97 ze dne 4. 12. 1963. Úplné znění zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1963, částka 55, s. 0367.

²⁶ NOVÁK, T., PRCHOVÁ, B. *Pedrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: Grada, 2005. s. 92, ISBN 978-80-247-1449-3

zdraví, vzdání, vloh, vlastnosti, stav jmění apod., a objektivní momenty, kterými jsou místo a prostředí, ve kterém žije.

S rozsahem výživného souvisí také otázka toho, zda je výživné věchno, což povinný poskytuje. Také zde se posuzuje překročení mezí. Hodnotí se situace, kdy osobní potřeby oprávněného jsou zajištěny v nadměrném rozsahu, a v tomto případě pak ufil nejde o zajištění osobních ekonomických potřeb. Toto hodnocení je však bráno jinak u nezletilých a jinak u ostatních oprávněných osob. U nezletilých se může v případě zajištění jednat i o tvorbu úspor, například na budoucí povolání, studium, bydlení, aj.

Plnění vyživovací povinnosti je dlouhodobé, setrvalé a opakující se. Poskytuje se v opětuujících se (zpravidla měsíčních) částkách. Platit znamená předávat peněžité částky v podobě dávek. V případě dohody lze plnit i ve věcech, ale musí to být v odpovídající hodnotě. Pak se jedná o věcné plnění. Ustanovení § 97 odst. 1 zákona o rodině se připouští výjimka, kdy na základě písemné smlouvy mohou být dávky zcela nebo zčásti nahrazeny jednorázovým plněním.²⁷ V § 94 odst. 2 zákona o rodině se hovoří o tom, že právo na výživné zanikne též tím, je-li poskytnuta jednorázová částka na výživné na základě písemné smlouvy.²⁸ Toto je možno například v případě, že povinný odjede na několik let na výzkumný pobyt do zahraničí, a není tedy schopen přispívat povinnými splátkami měsíčně. V § 97 odst. 2 zákona o rodině se hovoří o tom, že u výživného pro dítě může soud v případech hodných zvláštního zetele rozhodnout o povinnosti složit peněžní částku pro výživné splatné v budoucnosti. Jsou přitom uinále například opatření zaruující pravidelnou výplatu měsíčních splátek odpovídajících stanovenému výživnému.²⁹

Jestliže právo na výživné a povinnost poskytovat výživné vznikly rozhodnutím soudu, je zapotřebí i k jejich zániku rozhodnutí soudu o zrušení vyživovací povinnosti. I zde existují výjimky, například vedem zániku práva na výživné může být uzavření nového manželství oprávněným s druhým manfelem, a zaniká také smrtí. Jedná se totiž o právo nebo povinnost vázané na určitou osobu, tedy nepřevoditelné.³⁰

²⁷ ESKO. Zákon č. 94 ze dne 4. 12. 1963. Úplné znění zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. In *Sbírka zákonů, česká republika*. 1963, částka 89, s. 0339.

²⁸ ESKO. Zákon č. 94 ze dne 4. 12. 1963. Úplné znění zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. In *Sbírka zákonů, česká republika*. 1963, částka 89, s. 0339.

²⁹ ESKO. Zákon č. 94 ze dne 4. 12. 1963. Úplné znění zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. In *Sbírka zákonů, česká republika*. 1963, částka 89, s. 0339.

³⁰ RADVANOVÁ, S., ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs obanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C. H. BECK, 1999, s. 165 a násled., ISBN 80-7179-182-2

Dalším z možných zániků práva na výživné může být nástup oprávněné osoby (dítě) do zaměstnání, dokončení studia a nástup na Úřad práce, či dobrovolné přerušení studia na střední nebo vysoké škole a následný nástup oprávněného na Úřad práce. Zároveň je zde skutečnost, že uzavřením manželství, čímž zaniká vyživovací povinnost mezi rodičem a dítětem, a zároveň tím vzniká nová vyživovací povinnost mezi manželi.³¹

³¹ *Alimenty a výživné v ČR* [online]. 2011 [citace dne 3. 3. 2013]. Dostupný z www: <<http://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-rodicu-k-detem>>.

4 Druhy výživného

Jedním z nejdůležitějších pojmů rodinného práva je šrodina. Je základem společnosti, plní v ní důležité nezastupitelné funkce, především funkci biologickou, ekonomickou, socializační a emocionální. Výživné je pak projevem ekonomické funkce rodiny.

eské rodinné právo rozlišuje několik typů vyživovací povinnosti mezi různými ústními. Konkrétně zákon o rodině č. 94/1963 Sb. rozeznává ve své četní části švýživné tyto vyživovací povinnosti:³²

- vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí (§ 85-87 zák. o rodině)
- vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými (§ 88-90 zák. o rodině)
- vyživovací povinnost mezi manžely (§ 91 zákona o rodině)
- výživné rozvedeného manžela (§ 92-94 zák. o rodině)
- příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce (§ 95 zák. o rodině)

Všechny tyto druhy vyživovací povinnosti mají řadu společných rysů, které tvoří jednotu právního institutu výživného, a které jsou ustanoveny, aby v kterých skutečnostech byly upraveny společně pro všechny druhy výživného. Proto můžeme v zákoně o rodině najít pod § 96 až § 103 rubriku šspolečná ustanovení, ve kterých nalezneme ustanovení o dobrých mravech, o tom, k čemu se přihlíží při určování výživného, o započtení pohledávek, promlčení výživného, změn rozhodnutí soudu i dohody o výživném i o splnění výživného za jiného. Tato ustanovení platí v zásadě na všechny druhy výživného, ale některá z nich se uplatní odlišně od toho, o jaký druh vyživovací povinnosti jde.

³² ESKO. Zákon č. 94 ze dne 4. 12. 1963. Úplné znění zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1963, částka 89, s. 0339.

4.1 Vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí

Zákon o rodině spojil oba druhy vyživovací povinnosti do jediné hlavy, aby vyjádřil skutečnost, že vyživovací povinnost v rodině je obvyklým, pravidelným jevem. Avšak podmínky vyživovací povinnosti a jiné právní skutečnosti se podstatně liší podle toho, zda jde o vyživovací povinnost rodičů k dětem, anebo naopak, dětí k rodičům. Z toho důvodu obě vyživovací povinnosti považujeme za samostatné druhy.³³

V praxi je v právně vztáchná vyživovací povinnost rodičů k nezletilým dětem, a proto jí bude dále věnována samostatná kapitola. V případě rodičů a dětí vzniká vyživovací povinnost k dítěti jeho narozením a trvá po celou dobu, dokud není dítě schopno žít se samo.

Pro skončení vyživovací povinnosti zákon neposkytuje jednoznačnou hranici. Obecně platí, že tuto povinnost mají rodiče do té doby, pokud nejsou dítě schopny samo se žít. Získá-li dítě tuto schopnost, vyživovací povinnost rodičů končí bez ohledu na to, zda potomek tuto získanou schopnost realizuje či nikoliv. To může být známo odlišné (je nutné zohlednit jak některá subjektivní hlediska, tak otázky objektivní, tedy například zda dítě studuje nebo pracuje, zda je nutné či vhodné, aby si samo přivydělávalo, zda je soběstačné či dočasně nesamostatné a podobně).³⁴

Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Obvykle se tak hodnotí (v případě stanovení výše výživného soudem) majetek povinného rodiče, jeho příjmy a výdaje, možnosti, které má směřovat k dalšímu příjmu apod. V zákoně je rovněž stanoveno, aby soud zkoumal, odvodně potřeby oprávněného (aktivní sportovec, či vysokoškolský student má jistě vyšší náklady), ale rovněž zkoumá, zda se povinný bez důležitých důvodů nevzdal výhodnějšího zaměstnání, či nějakého majetkového prospěchu, či nepodstupuje nějaká majetková rizika, čímž by snižoval základ pro určení výše vyživovací povinnosti. Nutno podotknout, že tato povinnost je stanovena oběma rodiči. Dítě má mít podle zákona možnost podílet se na životní úrovni svých rodičů, a to v zásadě za trvání manželství rodičů, tak po jeho případném skončení.

Při určení rozsahu jejich povinnosti se přihlíží k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě pečuje. Vedle majetkové sféry se přihlíží i k rozsahu a kvalitě péče rodičů

³³ Třísková, O. *Vyživovací povinnost*, Praha, 1984, str. 13, 14.

³⁴ HRUŠÁKOVÁ, M. *Rodinné právo v aplikativní praxi*, Praha: C.H.BECK, 2000. s. 32, ISBN 80-7179-293-4.

o společnou domácnost a dítě samotné. Jestliže to umožní majetkové poměry rodiče povinného poskytovat výživné, lze za odvodněné potěby dítě považovat i tvorbu úspor zabezpečujících především přípravu na budoucí povolání.

Pokud rodiče žijí spolu, přihledne se k péči i rodiče o společnou domácnost, pokud spolu nežijí, upraví rozsah jejich vyživovací povinnosti soud nebo schválí jejich dohodu o výši výživného. Stejně tak soud bude postupovat, pokud rodiče spolu žijí, avšak jeden z nich neplní dobrovolně své povinnosti k nezletilému dítěti. Pokud se týká zletilých dětí, tak v tomto případě soud upravuje výživné na návrh.

Jak bylo výše naznačeno, soud posuzuje vyživovací povinnost rodiče podle jejich možností, schopností a majetkových poměrů. K tomu nutně potěbuje podklady, které získá jedině od těchto povinných osob, i jejich zaměstnavatelů. Rodič, který má příjmy z jiných nezávislých činností podléhajících dani z příjmů (v takovém případě může soud postupovat podle jeho daňového přiznání), je povinen soudu prokázat své příjmy, předložit podklady pro zhodnocení svých majetkových poměrů a umožnit soudu zjistit i další skutečnosti potěbné pro rozhodnutí zejména údajů chráněných podle zvláštních předpisů.³⁵ Výživné se platí v pravidelných opakujících se dávkách. V odvodněných případech může soud určit i jeho placení zálohově (složit částku pro výživné splatné v budoucnosti). Při změně poměrů soud samozřejmě rozhodne o změně výše výživného, a to pro nezletilé dítě i bez návrhu. Dojde-li však ke zrušení nebo snížení výživného za minulou dobu, spotěbované výživné se nevrací.

Vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi je vzájemná. V situaci, kdy jsou děti schopny se samy živit, jsou pak povinny zajistit svým rodičům slušnou výživu, jestliže to potěbují, tedy nemohou-li si odpovídající potěby zajistit samy. V případě, že rodiče mají dítě více, zákon stanoví, že každé dítě plní tuto vyživovací povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopností, možností a majetkových poměrů k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům ostatních dětí. Zde platí, že úprava takovéto vyživovací povinnosti je možná jen na návrh a nesmí odporovat dobrým mravům (například v situaci, kdy jsou rodiče bez zaměstnání, ale nikterak svojí složitou životní situací neeší a jen spoléhají právě na tuto povinnost dětí apod.). Nutno zdraznit, že výše uvedené povinnosti se vztahují na rodiče s dětmi v případech, kdy žijí

³⁵ DVOŘÁKOVÁ, J. a kol. *Manželství a rozvody*. Praha: LINDE, 2002. s. 58, ISBN 80-86131-34-4

ve společné domácnosti, pokud žijí odděleně, i za trvání manželství, i po jeho skončení. Zkrátka vztahy rodičů s dětmi nelze v tomto smyslu přerušit.

4.2 Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými

Předci i potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost. Pokud potomci nemohou své vyživovací povinnosti dostát, přechází tato povinnost na předky. Příbuzní vzdálenější mají vyživovací povinnost jen tehdy, nemohou-li tuto povinnost plnit příbuzní blíže. Pokud je několik povinných, kteří jsou příbuzní v téže stupni, plní každý z nich vyživovací povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopností, možností a majetkových poměrů k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům ostatních. Právo na výživné přislouží oprávněným, jen pokud toho nutně potřebují.³⁶

Jedná se o šostatinů příbuzné, vyloučí-li se první linie, rodiče a děti. Musí jít o linii přímou (např. prarodiče a vnuci), což je trochu absurdní, jelikož vedlejší linie, která nemá vyživovací povinnost, jsou i sourozenci. Důležitým k posouzení je stupeň příbuzenství, zatímco to, zda žijí společně, odděleně a podobně, nehraje žádnou roli. Jako u všech vyživovacích povinností se také zde přihlíží ke schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům. Jedná se o tzv. stav šnůtné potřeby oprávněného, stejně tak jako u vyživovací povinnosti dětí v rámci rodičů, tedy postrádají-li vlastní zdroj obživy.

Musí se zde ale dbát na zvláštní pravidla. U příbuzných vzdálenějších stupňů se musí nejdříve vyloučit příbuzní blíže, a zároveň musí být vyloučeni potomci.³⁷

4.3 Vyživovací povinnost mezi manželi

Manželé mají rovněž vzájemnou vyživovací povinnost. Slouží k zajištění stejné hmotné a kulturní úrovně obou manželů. Tato vzájemná vyživovací povinnost vzniká uzavřením manželství a jeho skončením zaniká. Není důležité, zda spolu manželé žijí

³⁶ PLECITÝ, V. *Zákon o rodině*. Praha: EUROUNION, 2007. s. 36. ISBN 978-80-7317-063-9.

³⁷ RADVANOVÁ, S., ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs obanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C. H. BECK, 1999, s. 165 a násl., ISBN 80-7179-182-2

a zaniká skon ením manželství bez ohledu na to, jako skon ilo (smrtí, rozvodem, a podobn). Vý-e vyživovací povinnosti se op t, jako jifl zmín né vyživovací povinnosti, ídí dle mořností, schopností a majetkových pom r .³⁸

Pokud jeden z manžel tuto povinnost neplní, ur í soud na návrh n kterého z nich její rozsah, p í emfl p íhlédne k pé i o spole nou domácnost. Rozsah povinnosti stanoví tak, aby hmotná a kulturní úrove obou manžel byla zásadn stejná.

Tato vyživovací povinnost p edchází vyživovací povinnosti d tí i v-em ostatním typ m výživného, tzn., fle v první ad je povinen manželovi poskytnout výživné druhý manžel, a teprve, není-li výživné druhým manfelem z jakýchkoliv d vod , poskytováno, nastupuje, je-li to pot eba, vyživovací povinnost d tí (rozvedeného manfela, rodi e, ostatních p íbuzných). Rozsah vyživovací povinnosti je ze v-ech typ nejv t-í. Výživné mezi manfely musí mít takový rozsah, aby hmotná a kulturní úrove manžel byla zásadn stejná. Není tedy p edpokladem pro tento typ výživného (jako u mnoha jiných typ) odkázanost na výživu, ale situace, kdy hmotná a kulturní úrove není zásadn stejná. Kdykoliv se tato úrove manžel bude li-ít, vzniká povinnost manfela s vy-í úrovní toho druhého vyživovat. A to bez ohledu na to, jestli je druhý manžel v nouzi i n jaké chudob . I kdyfl bude mít jeden manžel p íjmy 250 tisíc korun m sí n a druhý 800 tisíc korun m sí n , tak p estofle o fládné neschopnosti se flivit nem fle být e , musí být p íjmy mezi manfely vyrovnány. Je to dáno povahou a významem manželství a principiální rovností, jednotností a nerozdílností manžel .³⁹

V praxi je výživné pln no dobrovoln , nebo by m lo být obecnou povinností len rodiny vzájemn si pomáhat, ale mohou se vyskytnout p ípady, kdy jeden z manžel neplní svoji povinnost hradit náklady spole né domácnosti, jako jsou náklady na bydlení, spot ebu energií, zaji- ování oprav v domácnosti apod., nebo zatajuje vý-í svého výd lku a uspokojuje jím výhradn svoje pot eby. V takových p ípadech je na míst , aby se oprávn ný manžel dofladoval výživného. Nejprve je t eba pořládat povinného manfela, a nedojde-li k náprav , obrátit se na soud. Ten ur í vý-í výživného s p íhlédnutím k od vodn ným pot ebám oprávn ného, k schopnostem, mořnostem a majetkovým pom r m povinného. Výživné nelze p iznat, jestlifle by to bylo v rozporu

³⁸ RADVANOVÁ, S., ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs ob anského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C. H. BECK, 1999, s. 165 a násl., ISBN 80-7179-182-2.

³⁹ ESKO. Zákon . 94 ze dne 4. 12. 1963. Úplné zn ní zákona . 94/1963 Sb., o rodin . In *Sbírka zákon , eská republika*. 1963, ástka 89, s. 0339.

s dobrými mravy. Například jde o situaci, kdy oprávněný manžel požaduje výživné, a koliv svévolně opustil společnou domácnost, povinného podvádí i se k němu hrubě choval.

4.4 Vzájemná vyživovací povinnost rozvedených manželů

Ukončením manželství končí zároveň i vyživovací povinnost mezi manžely, ale nastupuje nová vyživovací povinnost, a to mezi rozvedenými manželi. Podmínkou však je, že oprávněný i povinný, byli dříve manžely. Rozvedený manžel, který není schopen sám se uflivit, může žádat od bývalého manžela, aby mu poskytl na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Nedohodnou-li se, rozhodne soud o výživném na návrh některého z nich. Výživné se pro tyto případy může stanovit samozřejmě i dohodou obou bývalých manželů.⁴⁰

U výživného rozvedených manželů je tedy předpoklad pro jeho poskytnutí odkázanost na výživu. Jakmile se někdo ocitne v situaci, že není schopen uspokojovat své potřeby sám, má právo se obrátit na bývalého manžela. Jako důvody neschopnosti uspokojovat své potřeby sám lze chápat věk, zdravotní stav, neschopnost trvalé práce kvůli péči o dítě atd. Nepřichází ale v úvahu tam, kde by povinnost vyživovat druhého byla v rozporu s dobrými mravy.

Mluvíme-li o zániku, jedná se o ukončení buď finé (smrt, skončení odkázanosti, a podobně), ale jsou zde i zvláštní důvody, jako satek oprávněného a dohoda o poskytnutí jednorázové částky. Jako ve všech jiných zmíněných vyživovacích povinnostech, se i zde řídí rozsah dle možností, schopností a majetkových poměrů.

Jde-li o manžela, který se převážně nepodílel na příjmech rozvratu a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma, může mu být přiznáno výživné afl v rozsahu obecné vyživovací povinnosti mezi manžely, a to na dobu nejdéle tří let od právní moci rozsudku, kterým se manželství rozvádí.⁴¹ Zákonodárce zřejmě předpokládá, že doba tří let je dostatečná k tomu, aby rozvedený manžel znormalizoval svou životní situaci a našel způsob, jak se zabezpečit vlastními silami. Pokud by nadále trvala situace, že

⁴⁰ DVO ÁKOVÁ, J. a kol. *Manželství a rozvody*. Praha: LINDE, 2002. s. 72, ISBN 80-86131-34-4

⁴¹ DVO ÁKOVÁ, J. a kol. *Manželství a rozvody*. Praha: LINDE, 2002. s. 74, ISBN 80-86131-34-4

manžel se není schopen sám řídit, může po stanovené lhůtě požádat o výživné rozvedeného manžela.

Cílem institutu výživného rozvedeného manžela, je zmírnit nerovnováhu materiálního zabezpečení, která může v souvislosti s rozvedením jednoho z manželů postihnout.⁴² Předpokladem pro úspěšnost požádání výživného mezi rozvedenými manžely je v první řadě skutečnost, že dotčený manžel není schopen se sám řídit, a to ať už z důvodu péče o dítě, pro vlastní nemoc či z jiného oprávněného důvodu. To, že někdo pracovat nechce, není důvodem pro požádání výživného. Je také nutné, aby rozvedený manžel, který má výživné poskytovat, měl k tomu možnosti a schopnosti. Není možné spravedlivě říci, aby taková osoba poskytovala výživné, pokud je sama odkázána na výživu nebo žije na hranici životního minima například invalidní důchodce a podobně.

4.5 Požádání o výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce

Otec dítěte, za kterého není matka provdána, je povinen matce poskytovat příspěvek na úhradu výživy po dobu dvou let, jakof i na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím. Toto právo se promlívá ve těchto letech ode dne slehnutí. Nejde tedy o nárok na šplněě výživné, ale pouze o příspěvek na výživu po zákonem stanovenou dobu.

Životní situace neprovdané matky zpravidla není nejsnazší, zvlášt v okamžiku, kdy otec dítěte se o matku ani o dítě nezajímá a nepodporuje ji. Skutečnost, že zákonodárce pamatuje i na takové obtížné situace v životě ženy se odráží v ustanovení § 95 zákona o rodině.⁴³ Je zřejmé, že toto ustanovení smýšleje proti otci dítěte, za kterého není matka provdána, který tyto povinnosti neplní dobrovolně a napomáhá také matce, aby zátěž související s těhotenstvím a porodem mohla částečně nést i na jeho. Dítě by nemělo doplácet ani materiálně ani citově na to, že jeho rodiče nejsou manžely. Po matce nelze říci, aby náklady, které jsou spojeny s těhotenstvím a porodem nesla

⁴² DVOŘÁKOVÁ, J. a kol. *Manželství a rozvody*. Praha: LINDE, 2002. s. 75, ISBN 80-86131-34-4

⁴³ ESKO. Zákon č. 94 ze dne 4. 12. 1963. Úplné znění zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1963, částka 89, s. 0339.

sama. Otec dítěte musí nést následky svého chování, tedy tu skutečnost, že zplodil dítě a je povinen podílet se na nákladech, které matce vznikají.

Pod institut náklady spojené s těhotenstvím a slehnutím se řadí náklady na těhotenskou péči, obuv, zvláštní léky, náklady na pobyt v nemocnici a podobně. Návrh na zahájení řízení k poznání příspěvku na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce může podat matka, jejíž těhotenství skončilo porodem.

K zajištění úhrady těchto nákladů, jakož i k zajištění výživy dítěte po dobu, po níž by zaměstnankyni podle ustanovení zákoníku práce náležela mateřská dovolená, může soud na návrh těhotné ženy uložit tomu, jehož otcovství je pravděpodobné, aby potěbnou částku poskytl předem.

4.6 Vyživovací povinnost mezi partnery

Je zvláštním druhem vyživovací povinnosti, která je stanovena zákonem č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství, a upravena v § 10 a § 13 tohoto zákona.⁴⁴

Vyživovací povinnost mezi partnery je vzájemná, a jestliže jeden z partnerů tuto povinnost neplní, určí soud na návrh jednoho z nich její rozsah tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou partnerů byla zásadně stejná, přičemž přihlíží k péči o společnou domácnost. Tato vyživovací povinnost předchází vyživovací povinnosti dítěte, tedy v první řadě je povinen partnerovi poskytnout výživné druhý partner a teprve poté nastupuje, je-li to potřeba, vyživovací povinnost dítěte.

I v případě zrušení partnerského soužití, může bývalý partner, který není schopen se sám živit, žádat od bývalého partnera, aby mu příspěvek na péči o společnou výživu dle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Pokud se nedohodnou, rozhoduje o výživném soud na návrh. I zde je upravena vyživovací povinnost mezi bývalými partnery před vyživovací povinností dítěte v manželství. Právo na výživné zaniká smrtí povinného partnera nebo uzavřením manželství s novým partnerem oprávněným partnerem.

⁴⁴ ESKO. Zákon č. 115 ze dne 26. ledna 2006. Úplné znění zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změnách některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 38, s. 1362.

5 Právní úprava vyživovací povinnosti dle trestního zákoníku . 40/2009 Sb.

5.1 Trestný in zanedbání povinné výživy § 196 trestního zákoníku . 40/2009 Sb.

5.1.1 Citace

(1) Kdo neplní, by i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než tři měsíce, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo se úmyslně vyhýbá plnění své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než tři měsíce, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, vydá-li inem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 oprávněnou osobu nebezpečnou.

5.1.2 Charakteristika

Výše citovaná skutková podstata je odkazovací, a při její aplikaci je nutno vyjít z ustanovení zákona o rodině. Jestliže se jedná o normu práva civilního, její obsah je třeba použít při posuzování podmínek trestní odpovědnosti a řízení orgánů jiných v trestním řízení o zanedbání povinné výživy se bez nich nemůže obejít. Trestný in zanedbání povinné výživy je deliktem v zásadě trvajícím, kdy trestnost je podmíněna určitou dobou trvání. Tato doba v sobnosti trestního zákoníku . 140/1961 Sb., činila alespoň šest měsíců. Podle nového ustanovení § 196 trestního zákoníku je vyřadována definice časové podmínky, doba delší než tři měsíce. Jsou-li naplněny znaky tohoto trestného inu, není vyloučena, v závislosti na okolnostech i doba kratší.⁴⁵

Objektem trestného inu zanedbání povinné výživy je nárok na výživu, pokud je založen na ustanoveních zákona o rodině, resp. zákona o registrovaném partnerství.

⁴⁵ TRÁMAL a kol. *Trestní zákoník. Komentář . 2. vydání.* Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1016, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 1257

Toto ustanovení se totiž vztahuje pouze na takovou vylivovací povinnost, která plyne přímo z tohoto zákonu.⁴⁶ Tedy se musí jednat o zákonnou povinnost vylivovat nebo zaopatřovat jiného.

Z toho vyplývá, že se zpravidla nevyžaduje, aby vylivovací povinnost a její rozsah byly určeny rozhodnutím soudu.

Povinnost vylivovat nebo zaopatřovat spoívá nejen v poskytování peněžitých plnění, ale i v povinnosti vylivovat a zaopatřovat oprávněnou osobu v naturální formě, tedy ve faktické poskytované péči. Proto zanedbáním povinné vlivy, například u dítěte, se rozumí nejen neplnění vlivného poskytovaného v penězích, ale i neplnění povinnosti vylivovat jiného v naturální formě a povinnosti zaopatřovat jiného, tedy neplnění povinnosti poskytovat dítěti stravu, oácení, bydlení, péči o jeho zdraví a istotu, vykonávat nad ním dohled, popř. opatřovat další prostředky potřebné pro jeho věstranný rozvoj.

Zanedbáním povinné vlivy v případě vylivovací povinnosti rodiče, bude proto nejen jednání toho rodiče, který ádně neposkytuje stanovenou ástku na vlivu, nýbrž i jednání druhého rodiče, který má dítě ve výchově a neposkytuje mu potřebnou vlivu a zaopatření svou faktickou péčí, tedy v naturální formě, nebo dokonce přijímané vlivné nepoužije ke stravování a ostatnímu zaopatření dítěte, ale pro své vlastní potřeby.⁴⁷

Neplněním vylivovací povinnosti se rozumí to, že oprávněné osobě se nedostane věcho, co je obsahem vylivovací povinnosti. O neplnění vylivovací povinnosti jde i tehdy, jestliže není plněno v rozsahu § 96 zákona o rodině. V tomto ustanovení jsou obsažena hlediska pro určení věe vlivného (odvodně potřeby oprávněné osoby, schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného), která mají zásadní význam i při rozhodování o odpovědnosti za trestný čin zanedbání povinné vlivy pachatele.

Za vlivné nelze považovat přelitostná plnění v době styku, která mají povahu dárků, i jiných podobných plnění nesměřujících k uspokojování odvodněch potřeb nezletilých dětí.⁴⁸

⁴⁶ TÁMAL a kol. *Trestní zákoník. Komentář . 2. vydání.* Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1017, ISBN 978-80-7400-428-5, s. 1258

⁴⁷ TÁMAL a kol. *Trestní zákoník. Komentář . 2. vydání.* Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1017, ISBN 978-80-7400-428-5, s.1260

⁴⁸ TÁMAL a kol. *Trestní zákoník. Komentář . 2. vydání.* Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1018, ISBN 978-80-7400-428-5, s.1263

Trestní odpovědnost lze uplatnit i v případě rodiče nebo jiným zákonným zástupcem mládeže, kteří mají k mládeži výchovnou povinnost i v případě neplacení příspěvku na úhradu péče poskytované mládeži ve školských zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo preventivní výchovné péče pro děti a mládež. Jedná se o příspěvek, který je v podstatě výživným.

O trestný čin podle § 196 může jít jen při zaviněném neplnění zákonné výchovné povinnosti nebo vyhýbání se takové povinnosti⁴⁹ a pachatelem může být jen osoba, která má povinnost vychovávat nebo zaopatřovat jiného a zásadním předpokladem je, že osoba povinná byla v době, o níž jde, schopna výživné plnit.⁵⁰

5.2 Zvláštní ustanovení o trestání § 196a trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

5.2.1 Citace

Pachateli trestného činu zanedbání povinné výživy (§ 196) může soud uložit jako podmíněné omezení a podmíněné povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 i podmíněné omezení, aby se zdržel řízení motorových vozidel. Toto podmíněné omezení soud uloží zejména tehdy, je-li dle vodná obava, že povinnost uhradit dlužné výživné bude málena nebo ztížována.

5.2.2 Charakteristika

Od začátku roku 2013 je možné uvalit exekuci na řídké oprávnění při neplacení výživného. Toto má být velmi motivující pro ty nepláče, kteří auto s oblibou používají. Řidi z povolání se ale tomuto trestu mohou vyhnout. Postup, kdy má být zabaveno řídké oprávnění nepláči aliment, se vztahuje pouze na případ vymáhání nedoplatku výživného na nezletilé dítě. Nikoli pro další případy výchovných povinností.

⁴⁹ TÁMAL a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1019, ISBN 978-80-7400-428-5, s.1264

⁵⁰ TÁMAL a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1019, ISBN 978-80-7400-428-5, s.1265

idi ské oprávn ní není možné zabavit n komu, kdo ho nezbytn pot ebuje k práci, respektive zákon p ímo íká šprokáfle-li povinný, fle k uspokojování základních flivotních pot eb svých a osob, ke kterým má vyflivovací povinnost, nezbytn pot ebuje své idi ské oprávn ní. idi ské oprávn ní tak nebude odebíráno taxiká m, idi m kamion a podobn . Exekuc ní p íkaz bude samoz ejm zru-en v p ípad , fle povinný zaplatí nedoplatek výflivného na nezletilé dít .

Ten, kdo výflivné neplatí, by se také mohl snaflit odvolávat na to, fle auto pot ebuje k uspokojování základních flivotních pot eb. Za ty jist nebude považováno t eba cestování do práce, pokud je možné vyuffití m stské hromadné dopravy. Dále tu ale z stává možnost odvolávat na to, fle auto pot ebuje k uspokojování pot eb dal-ích vyflivovaných osob.⁵¹

5.3 Zvlá-tní ustanovení o ú inné lítosti dle § 197 trestního zákoníku . 40/2009 Sb.

5.3.1 Citace

Trestní odpov dnost za trestný in zanedbání povinné výflivy (§ 196) zaniká, jestlifle trestný in nem l trvale nep íznivých následk a pachatel svou povinnost dodate n splnil d íve, nefsoud prvního stupn po al vyhla-ovat rozsudek.

5.3.2 Charakteristika

Je-li nepochybné, fle se pachatel skute n dopustil trestného ínu dle § 196 trestního zákoníku, pak lze uvažovat i o zániku trestnosti tohoto ínu ve smyslu ustanovení § 197 trestního zákoníku.

Protofle hlavním smyslem je p ím t osobu aby plnila svou zákonnou povinnost vyflivovat a zaopat ovat jiného, musí být pachatel v as a ádn o této možnosti pou en. Zájem spole nosti na potrestání pachatele zde ustupuje zájmu na spln ní zákonné vyflivovací povinnosti, by pozdní a pod hrozbou sankce.

⁵¹ *Alimenty a výflivné v R* [online]. 2011 [citace dne 3. 3. 2013]. Dostupný z www: < <http://www.vyzivne.cz/exekuce-na-ridicse-opravneni> >.

Základní podmínkou je dodatečné splnění vyživovací povinnosti v celém rozsahu, tedy musí uhradit dlužné výživné za celé období, pro něž orgán činný v trestním řízení zjišťuje jeho trestní odpovědnost. Nestačí dohoda, že dlužné výživné bude spláceno, nestačí slib o zaplacení v budoucnu, a ani prominutím dlužného výživného ze strany oprávněné osoby nedojde k zániku trestnosti. Jestliže pachatel uhradil předtím, než soud prvního stupně po al vyhlásová rozsudek, pouze část dlužného výživného, jehož nezaplacením se dopustil trestného činu, tak nejsou splněny podmínky úšinné lítosti.⁵²

Trvale nepříznivé následky chápeme jako následky, které již nelze napravit a odstranit ani dodatečným plněním vyživovací povinnosti. Jedná se zejména o následky na tělesném i duševním zdraví oprávněné osoby.

⁵² T. AMAL a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, s. 1027 ISBN 978-80-7400-428-5, s.1266

6 Rozhodnutí civilního soudu

Protože vyživovací povinnost vzniká přímo ze zákona, není proto rozhodující, zda v daném případě existuje rozhodnutí civilního soudu o výši a způsobu platby výživného jedním z rodičů. V praxi je však policisty od oznamovatele trestného činu zanedbání povinné výživy (obvykle matky dítěte) vyřadováno předložením rozhodnutí soudu v obanském soudním řízení o povinnosti podezřelého platit výživné v konkrétní výši.⁵³ Podezřelý však může ze stejného důvodu argumentovat, že vzhledem k neexistenci pravomocného rozhodnutí, kdy dítě není svěřeno do výchovy jednomu z rodičů a není stanovena konkrétní vyživovací povinnost v peněžní formě, se nemůže jednat o trestný čin, protože dosud není známo, jak civilní soud rozhodne, komu dítě svěřeno a komu a jakou výši vyživovací povinnosti stanoví. Nemůže tak úmyslně ani z nedbalosti svou vyživovací povinnost porušovat.

Pokud tedy civilní rozhodnutí o výši výživného neexistuje, správný postup je takový, že policejní orgán s využitím mimo trestních předpisů posoudí, zda vůbec vyživovací povinnost existuje, a pokud ano, zjišťuje odvodně potřeby osoby oprávněné a na druhé straně možnosti a schopnosti osoby povinné, aby dospěl k výši vyživovací povinnosti pro účely trestního řízení (oproti vyjádřenému peněžním ekvivalentem). Přitom vychází z listinných důkazů a výpovědí svědků o majetkových poměrech podezřelého, jeho výdělku z pracovního poměru i podnikatelské činnosti, případně výdělku, kterého by mohl dosahovat a kterého se bezdůvodně vzdal. Vedle těchto okolností však musí posoudit také aktuální životní situaci, zdravotní a rodinný stav podezřelého. Tyto otázky orgán činný v trestním řízení posoudí a následně zhodnotí, zda podezřelý mohl v době reálnou možnost v inkriminovaném období plnit svoji vyživovací povinnost, a zda lze uvažovat o trestní odpovědnosti, což nebrání osobě oprávněné domáhat se výživného prostřednictvím civilní žaloby případně výkonu rozhodnutí i exekuce, nebo vyživovací povinnost zde je, avšak podezřelý ji neplní nezavině a nemůže se dopouštět trestného činu.

ast jí však nastává situace, kdy má policejní orgán nebo později soud posuzovat naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy

⁵³ HRUŠÁKOVÁ, M. *Rodinné právo v aplikační praxi*, Praha: C.H.BECK, 2000. s. 25, ISBN 80-7179-293-4.

tehdy, když probíhalo občanské soudní řízení o stanovení vyživovací povinnosti a má k dispozici pravomocný rozsudek civilního soudu. Shodně jako v předchozím případě posoudí, zda existuje vyživovací povinnost, zejména odvodně potřeby osoby oprávněné a na druhé straně možnosti a schopnosti osoby povinné, aby dospěl k výši vyživovací povinnosti pro účely trestního řízení. Přitom však neměly zcela ignorovat rozhodnutí vydané v občanském soudním řízení. V praxi je však zapečen postup, kdy policejní orgán akceptuje soudem stanovenou míru částku výživného s odkazem na příslušný rozsudek, a dospěl ke závěru o trestní odpovědnosti trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku.

Orgány činné v trestním řízení by měly proto takové rozhodnutí posoudit ve spojitosti s jinými provedenými důkazy, jako je listinný důkaz, a v otázce tohoto trestního činu provádět dokazování v širším rozsahu. Čin by neměl znamenat, že policejní orgán rozhodující v trestním řízení z listinného důkazu o rozsudku civilního soudu zjistí, kolik měl podezřelý platit, dotazem k zaměstnavateli, kolik osoba povinná v rozhodném období vydávala a vydávat mohla, a tím ve které dokazování a posuzování končí. Rozhodování o trestném činu zanedbání povinné výživy ve skutečnosti bohužel takto v praxi vypadá.

6.1 Stanovení výše výživného

Jak již bylo výše uvedeno, stanovení výše výživného má ve své kompetenci soud a lze jej stanovit dvojím způsobem. Prvním způsobem je skutečnost, že se rodiče mezi sebou dohodnou na plnění vyživovací povinnosti a odpovídá-li tato dohoda v jejich zájmech nezletilého dítěte, soud tuto dohodu schválí. Druhým způsobem pak je ta skutečnost, že soud výživné určí vlastním rozhodnutím. Toto nastává v momentě, pokud rodiče, či alespoň jeden z nich, neplní svou vyživovací povinnost dobrovolně, anebo rozhodne-li soud o svěření dítěte do péče jednoho z rodičů. Pokud se řízení probíhající u opatrovnického soudu týká nezletilých dětí, je osvobozeno od soudních poplatků.⁵⁴

Výživné se nestanovuje natrvalo, ale jeho úprava se vždy týká stavu, který existuje v době vydání soudního rozhodnutí. V případě změny poměrů může být

⁵⁴ *Právník.cz* [online]. 2000, poslední revize 03. 01. 2011 [citace dne 18. 1. 2013]. Dostupný z [www: <http://www.pravnik.cz/a/22/vyzivne-mezi-manzely.html>](http://www.pravnik.cz/a/22/vyzivne-mezi-manzely.html).

výživné zvyčeno i sníženo, a to na návrh jak ze strany oprávněného, i jeho zákonného zástupce, tak i ze strany povinného. Jako zmanu pomr lze chápat například rozízení poteb oprávněného, což souvisí s včem dítěte, nástupem na stědní i vysokou školu, tak i s eventuálním zhorěním nebo naopak zlepěním materiální a finanční situace povinného (dlouhodobá nemoc, pé e o dalíděti, vzr st p íjm , a podobn).⁵⁵

Jestliže existuje poteba dítěte, která musí být odvozněná, podá osoba, která má dítě své e do své pé e, návrh opatrovnickému soudu, v jeho obvodu má nezletilé dítě trvalé bydlišt . Na základě tohoto návrhu musí příslušný soud zahájit řízení o zkoumání výživného, a v jeho rámci zkoumat, zda se skutečně jedná o zmanu, která je dlouhodobého rázu. Nelze brát na z etel zmanu přechodné, jako je například krátkodobý pobyt dítěte u druhého rodi e.

P íspvek rodi e se ídí dle jejich schopností, možností a majetkových pomr . Výživné je možno plnit i jinak, než pouze v pen ěích, v pravidlených, měsíčně se opakujících částkách, ale jako již bylo v práci v d íve v textu zmíněno, tak i v naturálních, nebo například poskytování bydlením apod. Při hodnocení majetkových pomr rodi e , stejně tak jako jejich možností a schopností, musí soud zkoumat i to, zda se povinný dobrovolně vzdal výhodnějšího zaměstnání, výdělečnéinnosti i majetkového prospěchu, bez d ležitějšího d vodu, například zda nepodstupuje nepřiměněná majetková rizika. Přihlíží se také zejména k tomu, v jaké mí e, a který rodi e o dítě osobně pe e. Dále se přihlíží k odvozněným potřebám dítěte, které závisí na jeho věku a zdravotném stavu. Musí se brát ohled i na to, jakým způsobem se dítě připravuje na své budoucí povolání, na jeho mimoškolní aktivity, koníky a dalídě. Nelze opomenout ani dalídě vyživované dítě, manželku i manželku.⁵⁶

Nikde v zákoně nelze nalézt zákonem stanovenou výši výživného ani její omezení. Dítě má právo podílet na stejné životní úrovni jako jeho rodi e . Tato úroveň však musí být chápána pozitivně i negativně . V prvním případě jde o to, že jestliže je rodi e v takové životní situaci, která mu zajišuje nadstandardní životní úroveň, má stejné právo i dítě . Oproti tomu ve druhém případě, pojme-li se situace negativně a znamená to, že je životní úroveň rodi e přiměněná i nižší než přiměněná, nelze stanovit výživné přesahující tuto životní úroveň . V zákoně o rodině se nachází ustanovení spoívající

⁵⁵ NOVÁ, H., Tříká, O. *Vyživovací povinnost*. Praha: LINDE, 1995. s. 70 ISBN 80-85647-84-2.

⁵⁶ PLECITÝ, V. *Zákon o rodině* . Praha: EUROUNION, 2007. s. 123, ISBN 978-80-7317-063-9.

v tom, že pokud dítě žije s oběma svými rodiči, mělo by sdílet jejich životní úroveň. A tento stav by měl být zachován v případě, že dítě žije jen s jedním rodičem.

Běžným případem je i skutečnost, kdy má povinný rodič příjmy z jiného, než závislého příjmu, podléhající dani z příjmu. Jedná se například o podnikatele, výkonného úředníka apod. Tento rodič je pak povinen prokázat soudu všechny své příjmy a předložit podklady pro hodnocení svých majetkových poměrů. Tím je pak umožněno soudu zjistit i další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zprístupněných chráněných údajů. V případě, že povinný rodič soudu nepředloží doklady a neprokáže své příjmy, má se za to, že jeho příjem činí patnáctinásobek částky životního minima. Životní minimum je stanoveno zákonem č. 463/1991 Sb.⁵⁷

Mnohdy nastává i situace, že povinný rodič nepracuje a nemá ani jiný příjem. V takovém případě, jestliže je sám nezavazující sociálně nepotřebný a nemá možnost, ale ani schopnost plnit svoji vyživovací povinnost k dítěti, tato vyživovací povinnost se nestanoví. Pokud se ale rodič práci záměrně vyhýbá, nebo například nespolupracuje s příslušným úřadem práce, soud může vycházet při hodnocení jeho možností a schopností z možnosti příjmu. To znamená, že soud přihledne k tomu, kolik by mohl činit jeho příjem v situaci, kdyby ve svém oboru pracoval a nebo dle toho, kolik si vydělával v době, než se vzdal, bez důležitých důvodů, svého zaměstnání, jiných výdělkových příjmů nebo majetkového prospěchu.

Jestliže je povinný rodič ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, vymezení se dle vyhlásky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kolik lze z jeho výdělku poufít na úhradu výživného.

Vyživovací povinnost povinného nezaniká jeho pěstováním do ciziny. Pokud si v zahraničí vydělává více než doma, má osoba, které je dítě soudně svěřeno do péče, právo žádat u soudu v České republice zvýšení výživného.

Vyživovací povinnost rodičů v období do maturity, než jsou schopni se samy živit, jak je již výše zmíněno. V zákoně o rodině není uvedena žádná věková hranice. Mluví-li se o věkové hranici 18 let, znamená to pouze to, že do dovršení zletilosti dítěte může být zahájeno řízení o určení výživného i bez návrhu, zatímco dovršení zletilosti je soudní řízení zahájeno jen na návrh oprávněného, tedy zletilého dítěte. Zároveň platí, že výživné pro nezletilé dítě může soud snížit i zvýšit dle vlastní úvahy proti požadované

⁵⁷ ESKO. Zákon č. 463 české a Slovenské federativní republiky ze dne 29. listopadu 1991 o životním minimu. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 90.

ástce, ale u zletilého je vázán jen řalobním návrhem. Není zde rozhodná ani v ková hranice 26 let. Ta se uplat uje pouze p i výplat dávek sociální podpory. Schopnost toho, ře se dít za ne samo řivit se získává tím, ře si po absolvování studia najde odpovídající pracovní uplatn ní.⁵⁸

V p ípad uzav ení manželství vyřivovaného dít te vzniká automaticky jiná vyřivovací povinnost, a to vyřivovací povinnost mezi manřely. Zárove tím tedy ihned zaniká vyřivovací povinnost rodi k dít ti. Pokud by byli ale oba manřelé i nadále studenti, p icházel by v úvahu p ípad, ře bude dále zachována vyřivovací povinnost rodi .

Je mořno po ítat i s tvorbou úspor povinným pro oprávn ěného. Slouřlí k zaji-t ní budoucí p ípravy na povolání, pro získání budoucího bydlení (formou stavebního spo ení), pro mořnost získání finan n náro eného sportovního vybavení, k uzav ení výhodné pojistné smlouvy nebo k zaji-t ní budoucí zdravotní pé e. Tato mořnost nastává a je vyřifitelná zejména tehdy, není-li jisté, ře povinný rodi bude schopen plnit p vodn stanovenou vyřivovací povinnost po celou dobu trvání vyřivování.

Rodi e mají povinnost spravovat jm ní dít te získané nap íklad darem, d dictví a podobn a je nutno to chápat jako podstatu, která by m la z stat zachována do jeho zletilosti. Jakmile dít zletilosti dosáhne, musí mu rodi e p íslu-ně jm ní odevzdat.⁵⁹

Vyřivovací povinnost rodi v í d tem je daná zákonem, a pokud se rodi e mezi sebou na výřivném nedohodnou, musí ur it konkrétní rozsah vyřivovací povinnosti soud. Oba z rodi mají vyřivovací povinnost v í v-em svém d tem, nejen k tomu, které mají sv ené ve své pé i. Zárove i rodi , kterému byla odebrána rodi ovská zodpov dnost má povinnost platit výřivné. Jestliře rodi e nejsou schopni zajistit výřivu svých d tí, p echází tato povinnost na prarodi e a eventueln i dále na dal-í, vzdálen j-í, p íbuzné. Platí ale pravidlo, ře nejprve musí plnit p íbuzní blif-í. Jak jifl bylo n kolikrát zmín no, jednou z hlavních podmínek p i vzniku vyřivovací povinnosti je fakt, aby pln ní nebylo v rozporu s dobrými mravy. Toto posuzuje soud.

⁵⁸ PLECITÝ, V. *Zákon o rodin* . Praha: EUROUNION, 2007. s. 125, ISBN 978-80-7317-063-9.

⁵⁹ *Alimenty a výřivné v R* [online]. 2011 [citace dne 3. 3. 2013]. Dostupný z www: <<http://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-rodicu-k-detem>>.

6.2 Placení a vymáhání výživného

Výživné by m lo být, a zpravidla i bývá, placeno v pravidelných m sí ních splátkách, a to k ur enému datu a tyto splátky bývají splatné vřdy m síc dop edu. M fle v–ak nastat situace, která není vylou ena, a to taková, fle povinný rodi má nap íklad pouze sezónní p íjmy, zna n riskantní povolání, a podobn . V takovém p ípad m fle soud rozhodnout o povinnosti slořit pen řlní ástku pro výživné splatné v budoucnosti. Soud zároveň ur í i dal–í opat ení k tomu, aby z toho byly vypláceny jednotlivé pravidelné splátky, které odpovídají m sí nímu pln ní.

Nastane-li situace, fle povinný rodi neplatí stanovené výživné, existují dv možnosti:

- 1) Vymáhání dlužného výživného. P íchází na adu jako první a orgány sociáln právní ochrany d tí mají povinnost poskytnout v tomto p ípad náleřlitou sou innost. Jsou zde pak dv možnosti, jak pohledávku vymoci:
 - Soudním výkonem rozhodnutí na pen řlité pln ní ó lze podat návrh na výkon rozhodnutí k okresnímu soudu, v jehoř obvod má bydli–t oprávn ě nezletilé dít , což je ur eno ob anským soudním ádem. Takový návrh musí mít ur ité náleřlitosti, jako je ozna ení soudu, oprávn ěného, povinného, vylí ení rozhodných skute ností, o oprávn ěný řládá a jakým zp sobem má být výkon rozhodnutí proveden.⁶⁰ Dále pak nezbytné údaje jako datum, podpis a originál, nebo ov enou kopii soudního rozhodnutí o stanovení výživného (exeku ní titul)
 - Exekucí podle zákona o soudních exekutorech a exeku ní innosti ó tento zp sob je mnohem rychlej–í. Návrh lze podat soudu nebo p ímo samotnému exekutorovi, který na základ řládosti oprávn ěného p ípraví návrh. Jedná-li se o podání soudu, musí návrh obsahovat jméno exekutora, který byl m l exekuci provád ět a stejné náleřlitosti, které jsou zmín ny vý–e u návrhu na soudní výkon rozhodnutí, mimo zp sob provedení exekuce, který si exekutor ur uje sám. Ve–keré náklady spojené s exekucí (odm nu exekutorovi, náhradu hotových výdaj , náhradu za ztrátu asu p i provedení exekuce a podobn) hradí povinný. Odm na exekutorovi se odvíjí od vý–e

⁶⁰ *Alimenty a výživné v R* [online]. 2011 [citace dne 3. 3. 2013]. Dostupný z www: <<http://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-rodicu-k-detem>>.

vymofleného pln ní, iní v-ak 15 procent z vymoflené ástky (nep esahuje-li 3 milióny korun eských), ale minimáln vřdy 3.000,- K . Exekutor m fe fládat p edem o zálohu s výjimkou ízení, které se týká nezletilého dít e.

2) Podat trestní oznámení pro podez ení z trestného inu. V p ípad podání trestního oznámení pro podez ení z trestného inu (p e inu) zanedbání povinné výffivy dle § 196 trestního zákoníku, je zde povinnost, a to i pro orgán sociáln právní ochrany d tí, oznámit skute nost, fe výffivné není pln no, orgán m inným v trestním ízení. V p ípad , fe se oznámení policejním orgánem nebo státním zástupce odlofí, lze proti usnesení podat do 3 dn od jeho doru ení stíffnost, která má odkladný ú inek.

Nastane-li situace, kdy je pot eba vymáhat výffivné od povinného z ciziny, m fe se rodi (nebo osoba, které je dít sv eno do pé e) obrátit s fládostí o pomoc na Ú ad pro mezinárodní ochranu d tí sídlící v Brn . Pakliffe jifl existuje exeku ní titul (vykonatelné rozhodnutí eského nebo zahrani ního soudu), lze výffivné vymáhat na jeho základ . Problém nastává ale v tom, fe rozhodnutí eských soud nejsou automaticky vykonatelná ve v-ech státem, a tím pádem musí být nejd íve uznána p íslu-ným soudním nebo jiným orgánem státu. V t chto p ípadech je pak vhodné se obrátit na p íslu-ný ú ad, který fladatele pou í o postupu a dokladech, které bude nutno dolofit. Jakmile jsou spln ny ve-keré náleffitosti týkající se doklad , podá Ú ad návrh k zahrani nímu soudu nebo postoupí v c dále. O v-em musí být fladatel vyrozum n.

V § 32 zákona o pomoci v hmotné nouzi lze nalézt e-ení situace pro p ípad, fe není pln na soudem stanovená vyffivovací povinnost k dít ti ze strany povinného. Podmínkou tohoto ustanovení ale musí být fakt, fe se dít nachází v hmotné nouzi.⁶¹

Shrnutí rozsahu dokazování vyplývá z kařdé konkrétní situace i okolností daného p ípadu. Obecn je ale mořné uvád t, kterým sm rem by se m ly zam ít orgány inné v trestním ízení. Jestliffe povinná osoba není podnikatelem a sou asn je bez pracovního pom ru, nezadává to je-t p í inu k tomu se domnívat, fe se nemohla dopustit trestného inu zanedbání povinné výffivy. Práv samotné dokazování by m lo vést k tomu, aby i p es takové p ípady m l povinný mořnost vyffivovací povinnost plnit.

⁶¹ *Alimenty a výffivné v R* [online]. 2011 [citace dne 3. 3. 2013]. Dostupný z www: <<http://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-rodicu-k-detem>>.

Sloužit mu k tomu mohou jeho vlastní úspory, dary, dídělce nebo výdělky z jiných mimořádných příjmů. Zároveň je třeba se zabývat sociálními dávkami. Obhajoba by neobstála v případě, že by souhrn prostředků vyplácených státem převyšoval stanovené minimální minimum. U osob nezaměstnaných se navíc musí prozkoumat důvody, pro zaměstnání nemají, situaci na trhu práce, postoj obviněného co se týká nabídky pracovních příležitostí, předchozí zaměstnání a také důvody ukončení pracovního poměru. Mohlo by totiž jít o úmyslné vyhýbání se povinnosti vyřizovat nebo zaplatovat jiného. U zaměstnaného se naopak zkoumá podrobněji, jestli příjem z jeho povolání je adekvátní, zda se dobrovolně vzdal výhodnějšího zaměstnání nebo jestli nevydává méně, než by mohl. Nápomocní v tomto případě bývají spolupracovníci a zaměstnavatel. Takovýto rozsah dokazování se pomalu blíží řízení opatrovnickému, ale v praxi se s tímto lze setkat málokdy.

7 Praktické příklady

7.1 příklad 1 o rozhodnutí soudu

Na Obvodní oddělení Policie České republiky P elou přichází žena, paní J. V., a podává trestní oznámení na svého bývalého manžela, pro přečin neplacení zanedbání povinné výživy dle § 196 odst. 1 trestního zákoníku. S oznamovatelkou je sepsán Úřední záznam o podaném vysvětlení dle § 158 odst. 6 trestního řádu, kde uvádí, že v minulosti byla provdána za V.V., se kterým má dva syny, J. V. a T. V. S bývalým manželem se rozvedla, synové byli svěřeni do její péče, a jejich otcí bylo rozsudkem Okresního soudu Pardubice ze dne 1. 10. 2002, pod číslem jednacím 11 P 111/2002, nabytí právní moci dne 10. 1. 2003 stanoveno platit výživné na syna v částce 1.000,- Kč na syna J. V., a výživné v částce 1.500,- Kč na syna T. V., vždy nejpozději do každého 15. dne v měsíci předem rukám matky, tedy jí, což dokládá kopií uvedeného rozsudku. Dále uvádí, že bývalý manžel si výživné na syny od počátku pravidelně neplatí, a v minulosti jí na něj podávala trestní oznámení. V současné době jí dluží výživné za období od ledna 2010 do prosince 2011 včetně celkové částce 30.000,- Kč, nebo jí po celou dobu nezaslal žádnou finanční hotovost. Zároveň uvádí, že s bývalým manželem nemá jinou dohodu o způsobu placení výživného, než jak je stanoveno v rozsudku.

Na další otázky policejního orgánu odpovídá, že otec se se syny vůbec nestýká, neposílá jim žádné peníze ani dary, nijak se nepodílí na zájmových aktivitách svých synů a ani nijak nepříspívá na školní a školní pomůcky. Starší syn J. V. navštěvuje Střední odborné učiliště v P elou i kam denně dojíždí autobusem z místa jejich bydliště, z obce Strašov, která je vzdálena 7 km od obce P elou, a mladší syn T. V. chodí na základní školu, rovněž do P elou e, kam, stejně jako starší syn, denně dojíždí. Dále oba aktivně hrají kopanou za obec, kde hrají, za což platí ročně příspěvek 1.000,- Kč za každého syna a oběma kupuje každý rok nové kopacíky a sportovní vybavení v hodnotě kolem 2.000,- Kč za každého. Ona sama pracuje ve 3 km vzdálené vesnici, jako technicko-hospodářský pracovník a její čistý měsíční příjem činí 17.000,- Kč. K tomu nepobírá žádné sociální dávky ani příspěvky. Se syny bydlí ve vlastním bytě, za který měsíčně splácí hypotéku ve výši 4.500,- Kč. Za další náklady na byt, včetně energií platí měsíčně 3.500,- Kč. Nemá žádné další dluhy ani závazky, je nekuřáčkem a ka,

abstinentka. S otcem svých dětí není v žádném kontaktu, nemá na něj telefon, email ani jiný kontakt a neví, zda n kde pracuje.

S oznamovatelkou byla ze strany policejního orgánu vyplněna tabulka pohledu placení výživného a podepsána náležitě poučením, jako poučení poškozeného v trestním řízení a poučení o poskytování informací o trestním řízení a osobách na něm zúčastněných, a po podpisu všech dokumentů z Obvodního oddělení policie odchází.

Ze strany policejního orgánu jsou ve věci zahájeny úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu, je vyřídán opis z rejstříku trestů a trestní příkaz Okresního soudu Pardubice, kterým byl V.V. naposledy potrestán pro přečin zanedbání povinné výživy. Dále je prováděnošetření současněmu pobytu V. V., nebo je zjištěno, adresa, na které je trvale hlášen je adresou pouze formální, nebo se jedná o adresu Městského úřadu P elou . Je prováděnošetření po příbuzných a místech posledního výskytu, čímž je zjištěno, kde se V. V. v současné době zdržuje a tento je předvolán k podání vysvětlení. Ve své výpovědi mimo jiné uvádí, že je mu známo, že má platit na své syny výživné, i v jaké výši, ale vzhledem k tomu, že je dlouhodobě nezaměstnaný, není veden na Úřadu práce a nemá, z čeho by výživné platil. Dříve se flivil jako idiota z povolání, ale jelikož byl přistižen při jízdě pod vlivem alkoholu, o idiotské oprávnění přišel. Dále uvádí, že flije s družkou, která hradí veškeré náklady na bydlení a fliví jej. Mimo zmíněných synů nemá jinou vyživovací povinnost, má dluhy u nebankovních institucí, ale tyto rovněž nesplácí. Je kuřák, denně vykouří přibližně 20 cigaret, z alkoholu pije převážně pivo a to tak 3x až 4x týdně. V. V. byl policejním orgánem řádně poučen dle § 197 trestního zákoníku, čemuž porozuměl, ale nikterak se k tomu nevyjádřil.

V následujících dnech jsou ze strany policejního orgánu zaslány žádosti o sdělení informací dle § 8 odstavce 1 trestního řádu na Úřad práce, Okresní správu sociálního zabezpečení a Městský úřad P elou , za účelem zjištění, zda oznamovatelka i V. V. pobírali v rozhodném období nějaké sociální dávky či dávky hmotné nouze, zda byl V. V. v rozhodném období veden na Úřadu práce a příspěvek v jaké výši pobíral, zda byl nemocen a zda je vlastníkem flivnostenského oprávnění. Z Úřadu práce je zároveň vyřídána nabídka zaměstnání, které by dle požadovaného vzdělání a schopností odpovídala nabídce práce pro V. V. Po obdržení všech odpovědí policejní orgán zjišťuje, že oznamovatelka skutečně nepobírá žádné dávky ani příspěvky, rovněž tak ani V. V. Ze zprávy Úřadu práce vyplývá, že byl od 1. 8. 2009 veden na Úřadu

práce v Pelouči, kde mu byla jako podpora v nezaměstnanosti poskytnuta částka 6.253,- Kč, ale v souasných dobách ani v předemném období žádné dávky nepobírá, nebo byl pro nespolupráci s úřadem z tohoto sankčně vyloučen. Ze zprávy okresní správy sociálního zabezpečení vyplývá, že v předemné době nebyl nemocen, nebyly mu vypláceny dávky nemocenského pojištění ani důchod. Ze zprávy městského úřadu je patrné, že vlastní živnostenská oprávnění, a to s předemným podnikáním Hostinská činnost a Výroba, obchod a služby. Na základě těchto zjištěných skutečností a po ověření u oznamovatelky, zda se s ní V. V. spojil a zaplatil dluh na výživné, což bylo znegováno, postupuje policejní orgán Obvodního oddělení Pelouče spisový materiál na Službu kriminální policie a vyšetřování Pardubice, k dalšímu vyřízení.

Ze strany komise Služby kriminální policie a vyšetřování je prostudován veškerý spisový materiál a následně je vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu, čímž se z V. V. stává obviněný. Usnesení je mu zasláno poštou a zároveň s tímto je mu zasláno i předvolání k podání vysvětlení. Obviněný si usnesení řádně nepřebírá, nepodává si proti tomuto stíhání protest a ke komisi se dostavuje řádně dle stanoveného termínu. Zde je vyslechnut jako obviněný, přičemž do své výpovědi uvádí skutečnosti shodné s těmi, které uvedl při výslechu na Obvodním oddělení. Následně komise Služby kriminální policie a vyšetřování vyřazuje zprávy z příslušných úřadů, stejně tak jako tomu bylo ze strany policejního orgánu Obvodního oddělení, nebo od doby prvotního oznámení uplynula doba tří měsíců, přičemž všechny zprávy obsahují stejné informace jako ty dříve vyřádané. Na základě těchto skutečností pak komise zve obviněného k prostudování spisového materiálu a následně podává písemně na Státní zastupitelství Pardubice návrh na podání obžaloby na osobu V. V. pro přečin zanedbání povinné výživy dle § 196 odst. 1 trestního zákoníku, za období od ledna 2010 do března roku 2012.

Ze strany Okresního státního zastupitelství je k Okresnímu soudu Pardubice podána obžaloba a Okresní soud Pardubice nařizuje ve věci hlavní líčení na den 1. 6. 2012. K hlavnímu líčení se v den konání osobně dostavil jak obviněný, který je ve věci slyšen, tak i oznamovatelka, která je ve věci slyšena jako svědek. Po provedených úkonech pak Okresní soud Pardubice vydává téhož dne Rozsudek jménem republiky pod číslem jednacím 1 T 111/2012, ve kterém je ve výrokové části uvedeno, že obžalovaný V. V. je vinen tím, že v době od ledna 2011 do března 2012 v obci Pelouč, ani z jiného místa neplatil výživné na své dva syny T. V. a J. V., a koli

mu toto bylo stanoveno rozsudkem Okresního soudu Pardubice ze dne 1. 10. 2002, pod číslem jednacím 11 P 111/2002, nabytí právní moci dne 10. 1. 2003 v částce 1.000,- Kč na syna J. V., a výživné v částce 1.500,- Kč na syna T. V., vždy nejpozději do každého 15. dne v měsíci předem k rukám matky J. V., a koli o své vyživovací povinnosti v důl, k tomuto se dobrovolně zavázal, při hledání zaměstnání s úadem práce žádn nespolupracoval, nebo byl z důl j-í evidence uchaze o zaměstnání sank n vy azen a za dané období tak dluží na výživném částku ve vý-í 37.500,- Kč . Tedy úmysln neplnil svou zákonnou povinnost vyživovat jiného po dobu del-í nejl ty i m síce, ímfl spáchal p e in zanedbání povinné výživy dle § 196 odst. 1 trestního zákoníku a odsuzuje se k trestu odn tí svobody v trvání jednoho roku. Podle § 56 odst. 3 trestního zákoníku se pro výkon uloženého trestu za azuje do v znice s dozorem.

V od vodn ní je pak mimo jiné uvedeno, že po provedeném dokazování u hlavního lí ení dosp l soud k záv ru, že se obřalovaný dopustil skutku tak, jak je uvedeno ve výrokové ásti rozsudku. Obřalovaný opakovan potvrdil, že výživné na své syny v p edm tném období neplatil, nebo nem l dostatek finan ních prost edk . D íve se řivil jako idi z povolání, ale protože řidil vozidlo pod vlivem alkoholu, následn p í-el o idi ský pr kaz a byl mu uložen zákaz innosti na t i roky, tuto innost proto vykonávat nem že. Z evidence na ú adu práce byl vylou en pro nedostavení se na konzultaci, samostatnou výd le nou innost neprovozoval, řivil se sb rem papíru a fleleza, bydlel u družky, která hradila náklady na bydlení ze svého. Je zdrav, má pouze dv uvedené vyživovací povinnosti, se syny se nestýká, dárky jim neposílá. Z p edm tného jednání je obřalovaný, krom svého doznání, dále usv d ován zejména výpov dí sv dkyn , matky syn , J.V., která potvrdila, že výživné na syny v posuzovaném období placeno nebylo. Otec se syny nestýká, a pokud obřalovaný uvádí, že si ona toto nep ála, tak to bylo v p ípad , že syny nav-t voval v podnapilém stavu a tito jej v tomto stavu ani vid t necht li. Nad rámeč výživného ní ím nep isp l. Dále potvrdila okolnosti uvedené p í jejím prvotním oznámení týkající se -kol a zájmových koní k svých syn s tím, že v-e hradila a hradí pouze ona sama. Synové m li i spoustu dal-ích zájm , av-ak na tyto nem la peníze. Rovn fl potvrdila i informace týkající se jejího zaměstnání, p íjm a výdaj .

Po provedeném dokazování pak soud dosp l k záv ru, že obřalovaný svým jednáním naplnil v-echny zákonné znaky skutkové podstaty p e inu zanedbání povinné výživy podle § 196 odstavce 1 trestního zákoníku, nebo úmysln neplnil svou

zákonnou povinnost vyživovat jiného po dobu delší než tři měsíce, vyživovací povinnosti vůči svému synovi se byl plně v domě, k placení výživného se dobrovolně zavázal, v důsledku čehož, kam jím má směřovat, přesto výživné řádně nehradil. Obžalovaný nezáplácení výživné platit ani poté, co byl pro totožný přečin odsouzen, a to k podmíněnému trestu odnětí svobody, která stále trvá. Je evidentní, že výživné ve stanovené výši bylo s ohledem na potřeby nezaopatřených synů, s přihlédnutím k věku a ekonomickým potřebám zcela symbolické, rozhodováno bylo před deseti lety, přesto ani toto výživné obžalovaný dlouhodobě nehradil. Matka zajišťovala veškeré potřeby syna sama. Obžalovaný o získání stálého zaměstnání v předem určeném období řádným způsobem neusiloval, vzhledem k jeho sankčnímu vyznění z úřadu práce, neprovozoval ani žádnou oficiální činnost, o žádné dávky ani nepožádal, měl tedy zřejmě zajištěn jiný zdroj svého příjmu, ze kterého si mimo jiné obstarával i cigarety a alkohol. Je evidentní, že přes předchozí zkušenosti s trestností svého jednání na vyživovací povinnost vůči svému synovi zcela rezignoval, když navíc o zdroj příjmu ze svého zaměstnání, kde vykonával funkci řídící, se přiznal, že se přiznal, že pít alkohol a byl za to postížen.

Jednáním obžalovaného byla naplněna jak objektivní, tak i subjektivní stránka posuzovaného přečinu a jako forma zavinění byl shledán minimálně úmyslným podle § 15 odstavce 1 písmene b) trestního zákoníku, nebo obžalovaný v důsledku svého jednání měl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem a pro případ, že jej způsobí, byl s tímto srozuměn. Dále je v rozsudku zmíněna úvaha o druhu a výměře trestu a řádné poučení.

7.2 Praktický příklad . 2 o úinná lítost

Dne 22. 11. 2012 na Obvodní oddělení Policie České republiky Prahou přichází mladá dívka I. K., věk 21 let, studentka Vysoké školy ekonomické v Praze. Uvádí, že je dcerou M. K. a A.K., že její rodiče se rozvedli, když jí bylo 14 let, má ještě staršího bratra, který je již ale ženatý a samostatně výdělečně činný. Ona žije se svou matkou M. K. ve společné domácnosti. Po rozvodu byla společně s bratrem svěřena do péče matky a otci bylo stanoveno platit na bratra a jí výživné v celkové částce 4.000,- Kč, přičemž 1.500,- Kč platil otec na ní, 2.500,- Kč na jejího bratra. Vyživovací povinnost vůči bratrovi skončila otci před dvěma lety, kdy dostudoval Vyšší odbornou školu a v té

dob ona sama zafládala o zvýšení výživného na svou osobu. Její fládosti bylo vyhoveno, a dne 2. 5. 2010 bylo A. K. stanoveno Okresním soudem Pardubice pod íslem jednacím 2 P 222/2010, nabytí právní moci dne 2. 5. 2010, stanoveno platit výživné v ástce 3.500,- Kč m sí n , vldy nejpozd ji do každého 20. dne v m síci p edem k jejím rukám. Dále uvádí, že otec si výživné vldy ádn platil, a to jak v dob , kdy platil výživné k rukám matky, tak i poté, co bylo výživné zvý-eno. S otcem se stýkala, p ípíval ji na -kolu a její koní ky, vycházeli spolu dob e. V-e se ale zm nilo p ed jedním rokem, kdy se otec znovu ofenil a narodilo se mu dít . Od této doby, tedy od íjna 2011 do listopadu 2012 o ní p estal jevit zájem, nekomunikuje s ní a neplatí ani výživné. Za dané období ji tak na výživném dluží ástku ve vý-i 45.500,- Kč . Ke svým majetkovým pom r m uvádí, že je nemajetná, flíje s matkou a studuje 2. rokem na denním studiu na Vysoké -kole ekonomické v Praze, cofl dokládá potvrzením studiu, kam z P elou e denn dojíždí, nebo ji nebyla p id lena kolej, Vlastní p íjem nemá, snaží se chodit na brigády, ale vzhledem k náro nému studiu nemá brigádu stálou. Finan n je tak zcela odkázána na svou matku, která pracuje jako ú etní s p íjmem 20.000,- Kč ístého m sí n . Matka ji na její ú et zasílá 5.000,- Kč m sí n , z ehofl si sama financuje ve-keré náklady na -kolu, -kolní pom cky, cestovné a stravné. Dlužné výživné od otce ji velmi chybí, nebo se musí zna n omezovat a ráda by i finan n ulevila své matce. S otcem se snažila komunikovat, o dluhu na výživném jej informovala formou SMS a emailu, nebo otec ji telefon nezvedá, fládala jej o zaslání alespo ásti výživného, ale tento na její výzvy nijak nereaguje.

S I. K. byl ze strany policejního orgánu sepsán Ú edním záznam o podaném vysv tlení dle § 158 odst. 6 trestního ádu, byla vypln na tabulka p ehledu placení výživného a podepsána náleflitá pou ení, jako pou ení po-kozeného v trestním ízení, ve kterém I. K . svým podpisem stvrzuje, že dává souhlas s p ípadným trestním stíhání svého otce, a pou ení o poskytování informací o trestním ízení a osobách na n m zú astn ných. Následn jsou ve v ci zahájeny úkony trestního ízení dle § 158 odst. 3 trestního ádu, je vyfládán opis z rejst íku trest , ze kterého vyplývá, že A. K. v tomto nemá fládný záznam.

Následn je A. K. písemn p edvolán k podání vysv tlení na Obvodní odd lení policie eské republiky P elou , kam se ve stanovený termín ádn a v as dostavuje. Zde je seznámen se skute ností, ke které má podat oznámení a p ed podáním vysv tlení je ádn pou en, a to v etn pou ení dle § 197 trestního zákoníku. Po ádném pou ení

A. K. uvádí, že tomu porozumí a vyžívá svého práva, a kvůli tomu vypovídat nebude. Pouze uvádí, že dluh do jednoho týdne v plné výši uhradí a o tom, že dluh zaplatil, bude policejní orgán informovat a toto doloží i výpisem z útu. Poté z Obvodního oddělení Policie RP elou odchází.

Na základě zjištěných skutečností jsou ze strany policejního orgánu zaslány žádosti o sdělení informací dle § 8 odstavce 1 trestního řádu na Úřad práce, Okresní správu sociálního zabezpečení a Městský úřad P elou , za účelem zjištění, zda oprávněná I. K. i povinný A.K., pobírali, v rozhodném období, nějaké sociální dávky i dávky hmotné nouze, zda byl V. V. v rozhodném období veden na Úřadu práce a příspěvek v jaké výši pobíral, zda byl nemocen a zda je vlastníkem flivnostenského oprávnění.

Dne 5. 12. 2012 přichází osobně na Obvodní oddělení policie České republiky P elou A. K., který přináší potvrzení z internetového bankovníctví o tom, že na účet své dcery převedl dne 4. 12. 2012 finanční hotovost ve výši 49.000,- Kč , kdy se jedná o splátku dluhu na výživném ve výši 45.500,-Kč , a dále o běžné výživné na měsíc prosinec 2012. Potvrzení je založeno do spisového materiálu. Následně se dne 10. 12. 2012 na oddělení policie České republiky P elou dostavuje i oprávněná I. K., která potvrzuje, že jí peníze od otce skutečně přišly a přináší i výpis ze svého útu. O tomto je s I. K. sepsán dodatek k Úředním záznamům o podaném vysvětlení dle § 158 odst. 6 trestního řádu.

Na základě těchto skutečností vydává dne 12. 12. 2012 policejní orgán Obvodního oddělení policie České republiky P elou usnesení dle § 159a odst. 1 trestního řádu, ve kterém jsou ve výrokové části uvedeno, že se přechodně zanedbání povinné výživy dle § 196 odst. 1 trestního zákoníku dopustil A. K. tím, že si v době od října 2011 do listopadu 2012 včetně neplnil vyživovací povinnost na svou dceru I. K., a když mu to bylo rozsudkem Okresním soudem Pardubice pod číslem jednacím 2 P 222/2010, nabytí právní moci dne 2. 5. 2010, stanoveno platit výživné na dceru v částce 3.500,- Kč měsíčně, vždy nejpozději do každého 20. dne v měsíci předem k jejím rukám a dluží tak na výživném částku ve výši 45.500,- Kč . Spisový materiál je však odložen, neboť ve věci se nejedná o podezření z přechodně a není na místě v věci vyšetřovat jinak. V odvodnění zmíněného usnesení jsou uvedeny všechny zmíněné okolnosti, jak policejní orgán postupoval a jaké kroky během řešení, zmíněného přechodně učinil. Dále je zde uvedeno, že je zřejmé, že A. K. si v době od října 2011 do listopadu 2012 včetně

ádn neplnil vyřivovací povinnost na v í své dce í I. K. a dopustil se tak p e inu zanedbání povinné výřivy, ale protoře dluh za p edm tné období v plné vý-í uhradil, tak trestnost toho inu podle § 197 trestního zákoníku zanikla, nebo p e in nem l trvale nep íznivých následk a pachatel svou povinnost dodate n splnil d íve, neř soud prvního stupn po al vyřla-ovat rozsudek. Vzhledem k t mto skute nostem tedy nezřývá policejnímu orgánu jiného opat ení, neř-li v c ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 trestního ádu odlořit a toto odloření je tak pln od vodn no. Na záv r usnesení je uvedeno pou ení, ve kterém se praví, ře proti usnesení je p ípuřná stířnost, kterou je po-kozený oprávn n podat do t í dn od doru ení usnesení u policejního orgánu, který usnesení vydal. Stířnost má odkladný ú inek. Usnesení je poté doporu en zasláno na Okresní státní zastupitelství a oprávn né, p í emř tato si proti usnesení stířnost nepodává a usnesení policejního orgánu je tak pravomocné.

7.3 Praktický p íklad . 3 ó stanovení výřivného ze strany policejního orgánu

Na Obvodní odd lení Policie eské republiky p íchází koncem m síce srpna 2011 P. H., která uvádí, ře je matkou –estiletého syna J. S., jehoř otcem je její bývalý p ítel J. S. Na dotaz policejního orgánu uvádí, ře s otcem svého syna se seznámila v roce 2004 a od stejného roku do roku 2007 spolu m li pom r a v letech 2005 ař 2007 řili ve spole né domácnosti. V roce 2006 se jim narodil syn J. S. Na konci roku 2007 se v-ak roze-li, ona se od p ítele odst hovala í se synem ke svým rodi m a zařádala Okresní soud Pardubice o sv ení syna do pé e. Její řádosti bylo vyhov no, a rozsudkem Okresního soudu Pardubice ze dne 3. 1. 2008 pod íslem jednacím 12 Nc 122/2008-221, s datem nabytí právní moci dne 24. 2. 2008, byl syn do její pé e sv en. Ve zbývajících ástí řzení o výkonu rodi ovské zodpov dnosti, bylo řzení ve v ci úpravy styku a výřivného zastaveno. Poté, co se s J. S. roze-li, jevil otec o syna zájem, bral jsi jej k sob na víkendy, na dovolené, jezdil s ním po výletech a pravideln ě na výřivném p íspíval ástkou v rozmezí 2.000,- K ař 4.000,- K m sí n . Tato situace trvala ař do za átku roku 2011, kdy se, se svým bývalým p ítelem, pohádala. Od této doby otec nejeví o syna zájem a neplatí jí ani výřivné. V sou asné dob ě tedy dluří výřivné za období od února 2011 do srpna 2011 v etn . Ve stejné dob ě nebyl se synem v osobním, telefonickém ani jiném kontaktu, v bec nezval.

Na základ v-ech zji-t ných skute ností a objektivním posouzením dané situace dosp l policejní orgán Obvodního odd lení Policie eské republiky P elou k záv ru, fle a koli nebylo výflivné ur eno rozsudkem fládného soudu, tato povinnost J. S. vyplývá ze zákona o rodin . 94/1963 Sb. ve zn ní pozd j-ích zm n a dopl k . P i posouzení p edb flné otázky podle § 9 odstavce 1 trestního ádu, ke stanovení výflivného, stanovil policejní orgán vý-i výflivného na ástku 1.000,- K m sí n , ímfl J. S. dluflí za období od února 2011 do srpna 2011 v etn P. H. finan ní hotovost ve vý-i 7.000,- K . O rozhodnutí policejního orgánu byl následn sepsán Ú ední záznam.

S oznamovatelkou byl sepsán Ú ední záznam o podaném vysv tlení podle § 158 odst. 6 trestního ádu, vypln na tabulka p ehledu placení výflivného a podepsána náleflitá pou ení, jako pou ení po-kozeného v trestním ízení a pou ení o poskytování informací o trestním ízení a osobách na n m zú astn ných. Následn jsou ve v ci zahájeny úkony trestního ízení dle § 158 odst. 3 trestního ádu, je vyfládán opis z rejst íku trest , ze kterého vyplývá, fle J. S. nebyl v minulosti pro zanedbání povinné výflivy potrestán, ale dopustil se dvou hospodá ských trestných in .

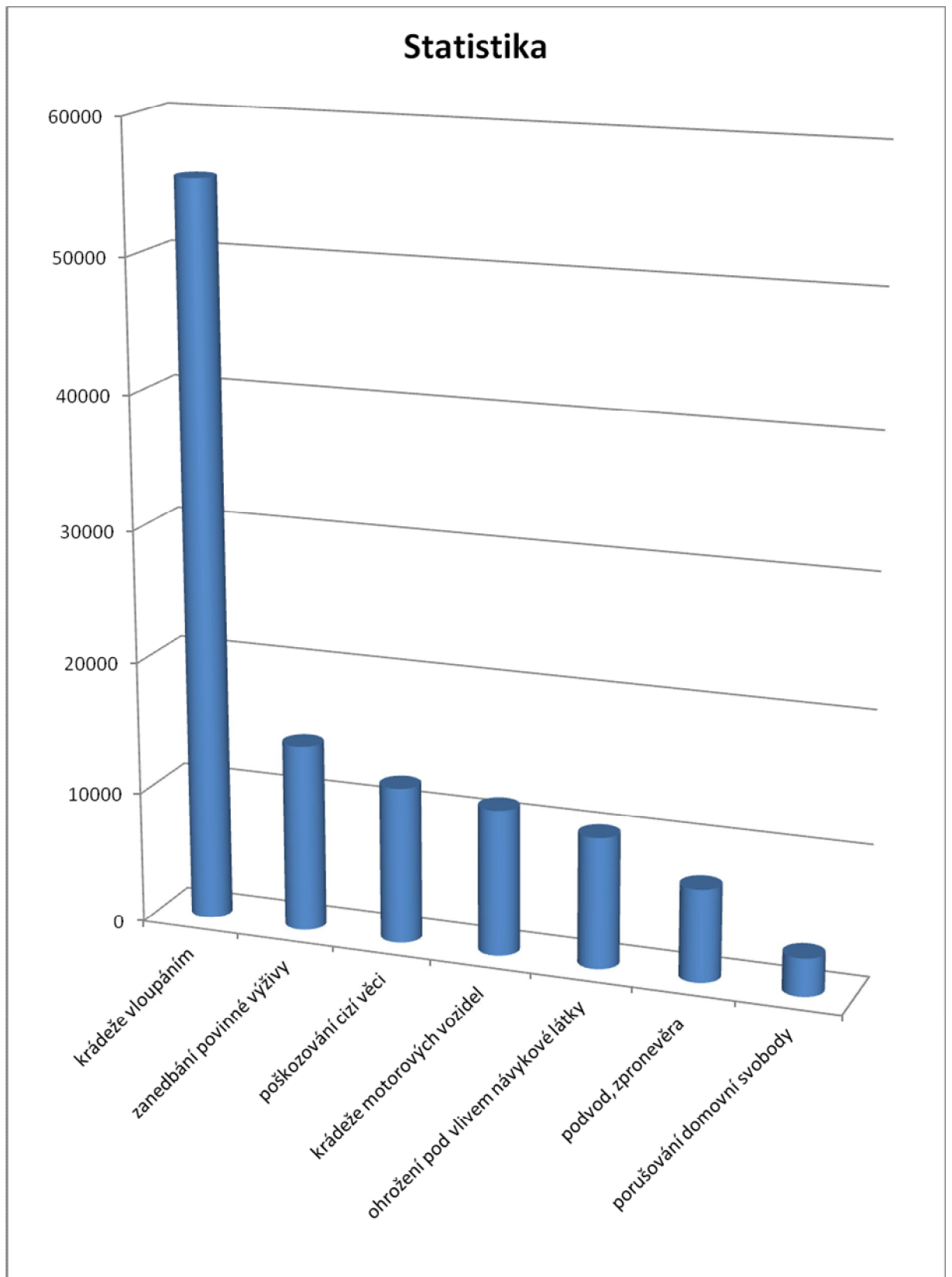
Vzhledem k tomu, fle J. S. má trvalé bydli-t a zdrfluje se na adrese v Brn , je ze strany policejního orgánu zaslána fládost o jeho výslech na místn p íslu-né Obvodní odd lení Policie eské republiky v Brn . fládost je kladn vy ízena a zaslána zp t. J.S. ve svém výslechu uvádí, fle je byl seznámen s rozhodnutím policejního orgánu Obvodního odd lení Policie eské republiky P elou o stanovení vý-e výflivného, a s tímto souhlasí. K tomu, pro výflivné p estal sám platit, uvádí, fle jeho firma dostala do finan ních problém , zákazníci mu dluflí peníze, ale výflivné mu stanovené policejním orgánem je schopen ihned zaplatit. Dále uvádí, fle o syna zájem jevit nep estal, pouze není chopen se s jeho matkou dohodnout, nebo tato na n j neustále úto í a uráflí jej. Na základ toho jifl podal podn t k soudu o úpravu styku a stanovení vý-e výflivného. Dále se ve své výpov di vyjad uje ke své flivotní a finan ní situaci a je ádn pou en dle § 197 trestního zákoníku. Spole n s jeho výslechem je na Obvodní odd lení Policie eské republiky P elou zaslána i kopie po-tovní poukázky, ze které vyplývá, fle J. S. dne 23. 9. 2011 zaslal na adresu trvalého bydli-t P. H. finan ní hotovost ve vý-i 7.000,- K .

Tato skute nost je ze strany policejního orgánu Obvodního odd lení Policie eské republiky P elou , u oznamovatelky P. H. ov ena a o tomto je s ní sepsán dodatek k Ú ednímu záznamu o podaném vysv tlení dle § 158 odst. 6 trestního ádu,

kde skutečnosti zjištěné výpovědí J. S. i zaplacení dlužného výživného potvrdila a stvrdila svým podpisem.

Na základě těchto skutečností vydává dne 7. 10. 2011 policejní orgán Obvodního oddělení policie České republiky P elou usnesení dle § 159a odst. 1 trestního řádu, ve kterém jsou ve výrokové části uvedeno, že se p e inu zanedbání povinné výživy dle § 196 odst. 1 trestního zákoníku dopustil J. S. tím, že si v době od února 2011 do srpna 2011 v etn řádně neplnil vyživovací povinnost na svého syna J. S., a to a koli mu nebylo výživné ur eno rozsudkem řádného soudu, ale tato povinnost mu vyplývá ze zákona o rodině . 94/1963 Sb. ve znění pozdějších změn a dopl k a p i posouzení p edb řné otázky podle § 9 odstavce 1 trestního řádu, ke stanovení výživného, stanovil policejní orgán vý-i výživného na částku 1.000,- Kč m sí n , ímfi J. S. dluží za období od února 2011 do srpna 2011 v etn P. H. finan ní hotovost ve vý-i 7.000,- Kč . Spisový materiál je v-ak odložen, nebo ve v ci se nejedná o podez ení z p e inu a není na místě v c vy ídit jinak. V od vodn ní zmín ného usnesení jsou uvedeny v-e zmín né okolnosti, jak policejní orgán postupoval a jaké kroky b hem -et ení, zmín ného p e inu u inil. Dále je zde uvedeno, že je z ejmé, že J. S. si v době od února 2011 do srpna 2011 v etn řádně neplnil vyživovací povinnost na v í svému synovi J. S. a dopustil se tak p e inu zanedbání povinné výživy, ale proto že dluh za p edm tné období v plné vý-i uhradil, tak trestnost toho inu podle § 197 trestního zákoníku zanikla, nebo p e in nem l trvale nep íznivých následk a pachatel svou povinnost dodate n splnil d íve, neff soud prvního stupn po al vyhla-ovat rozsudek. Vzhledem k t mto skute nostem tedy nezbyvá policejnímu orgánu jiného opat ení, neffli v c ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 trestního řádu odložit a toto odložení je tak pln od vodn no. Na záv r usnesení je uvedeno pou ení, ve kterém se praví, že proti usnesení je p ípustná stíffnost, kterou je po-kozený oprávn n podat do t í dn od doru ení usnesení u policejního orgánu, který usnesení vydal. Stíffnost má odkladný ú inek. Usnesení je poté doporu en zasláno na Okresní státní zastupitelství a oprávn né, p í emff tato si proti usnesení stíffnost nepodává a usnesení policejního orgánu je tak pravomocné.

8 Statistika trestné inosti za rok 2012

Graf: vlastní, na základě Statistického výkazu . 1, vydaného dne 10. 1. 2013 Policejním prezídiem R

Na shora uvedeném grafu je znázorněna statistika trestných činů, k jejichž spáchání došlo v období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2012. Jedná se o vybrané trestné činy, k jejichž spáchání dochází nejčastěji, přičemž tyto jsou porovnány s pevně zanedbaní povinné výživy. Ze statistiky jasně vyplývá, že a priori se pevně zanedbaní povinné výživy podle § 196 odstavce 1 trestního zákoníku neměly srovnávat s majetkovým trestným činem, jako jsou krádeže, protože se jedná o často páchaný trestný čin. Ve výše uvedené statistice jsou však uvedeny pouze trestné činy skutečně oznámené. V mnoha případech, což je stejné ale i u ostatních trestných činů, k oznámení pevně zanedbaní povinné výživy ze strany oprávněné osoby, či jeho zákonného zástupce, ani nedojde, a to z důvodu buď nedůvěry v policii jako takovou, z důvodu nedůvěry k tomu, že a priori v České republice skutečně oznámena, že to povede k tomu, že povinný výživné zaplatí, a nebo například z důvodu laxnosti. Často v případech matek stává, že mají potěbu dokázat si, že se o své děti dokážou postarat sama, a podporu od bývalého partnera tak vůbec nepotřebuje.

9 Závěr

Jako cíl této bakalářské práce bylo stanoveno podat komplexní a srozumitelný rozbor trestně právních aspektů problematiky zanedbání povinné výflivy. S využitím analytické a kompilativní metody byla práce v úvodní části zaměřena na historii vývoje trestnosti zanedbání povinné výflivy v České republice (potažmo v Československu) a na výklad všech relevantních institutů rodinného práva, které mohou mít vliv na případnou trestně právní odpovědnost pachatele. Je třeba si uvědomit, že zákonná vyflivovací povinnost se netýká pouze rodičů a dětí, ale dopadá na podstatně širší okruh osob, než si laická společnost představuje a uvědomuje. První část práce tedy obsahuje podrobný rozbor jednotlivých druhů zákonné vyflivovací povinnosti, vymezení osob povinných a oprávněných, vymezení vzniku trvání, obsahu a okamžiku zániku jednotlivých vyflivovacích povinností.

Další část práce spoívá v detailním rozboru všech zákonných znaků základních skutkových podstat i skutkové podstaty kvalifikované, včetně ustanovení o úšinné lítosti. Zároveň je zde zmíněno rozhodnutí civilního soudu, s konkrétním zaměřením na vyflivovací povinnost rodičů k dětem, jejími subjekty, způsoby plnění, otázkám určení a vymáhání výflivného.

V závěru práce jsou uvedeny praktické příklady, na kterých je znázorněn postup orgánů šinných v trestním řízení, a to od přijetí oznámení, po konečné rozhodnutí a je zde uvedena statistika, porovnání, s dále, nejčastěji páchanými trestnými činy v České republice.

Až na výjimky vyflivovací povinnost vyplývá přímo ze zákona a k trestní odpovědnosti tak není nutné, aby o povinnosti platit výflivné a jeho výši bylo nejprve rozhodnuto v občanskoprávním řízení. Placení vyflivovací povinnosti nemusí výlučně spoívat v placení peněžních dávek, ale výflivným se rozumí i výflivné poskytované v naturální podobě. Vyflivovací povinnost rodičů vůči dětem nekončí automaticky tím, že dítě dosáhne zletilosti, jak se mnozí domnívají, ale trvá do doby, než je dítě schopno samo flivit. Povinný se nezbaví trestní odpovědnosti za přešín zanedbání povinné výflivy pouze poukazem na své tíflivé osobní poměry, nebo na to, že je bez zaměstnání a podobně.

Lze se domnívat, že rozhodovací praxe šadý občanskoprávních soudů, ale i řádných orgánů šinných v trestním řízení, se v otázkách stanovení výše výflivného

výrazně liší, a koli skutkov jsou případy téměř shodné. Lze tedy uvažovat o zavedení pomocných tabulek, pomocí nichž by se výživné stanovilo jako určitá procentuální část z příjmů povinného, ovšem při zachování možnosti soudu zohlednit pomocí dosavadních kritérií individuální okolnosti každého případu.

Jako závěr z bakalářské práce tak mimo jiné vyplývá, že vymáhání nároků vzniklých v případě zanedbání povinné výživy v občanskoprávním řízení, při pomnutí existence toho p e inu v trestním zákoníku, toto není zcela možné. A koli i dnes lze výživné vymáhat skrze exekutorské kanceláře, je z praxe zjištěno jen malé procento úspěšnosti v těchto případech. Hrozba trestního postihu pro povinného a pachatele p e inu zanedbání povinné výživy, by tak i nadále měla být zachována.

Seznam použité literatury:

Literární zdroje:

- DVO ÁKOVÁ, J. a kol. *Manželství a rozvody*. Praha: LINDE, 2002. 104 s. ISBN 80-86131-34-4
- HRUTÁKOVÁ, M. *Rodinné právo v aplikační praxi*, Praha: C.H.BECK, 2000. 41 s. ISBN 80-7179-293-4.
- NOVÁ, H., TĚKÁ, O. *Vyživovací povinnost*. Praha: LINDE, 1995. 226 s. ISBN 80-85647-84-2.
- NOVÁK, T., PRCHOVÁ, B. *Právo o rozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: GRADA, 2005. 144 s. ISBN 978-80-247-1449-3
- PLECITÝ, V. *Zákon o rodině*. Praha: EUROUNION, 2007. 521 s. ISBN 978-80-7317-063-9.
- RADVANOVÁ, S., ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs obanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C. H. BECK, 1999, 228 s. ISBN 80-7179-182-2
- TĚMAL a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2012, 3632 s. ISBN 978-80-7400-428-5
- TĚKÁ, O. *Vyživovací povinnost*, Praha, PANORAMA, 1984. 293 s. Signatura: 31A17455
- VAN UROVÁ, E. *Úvahy o dětech a lidech v rodině*. Praha: SPN, 1987. 141 s. ISBN 14-498-87.

Legislativní dokumenty:

- ESKO. Zákon č. 40 České národní rady ze dne 8. Ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s 354-463.
- ESKO (Československo). Zákon č. 141 České národní rady ze dne 9. Prosince 1961 o trestním řízení soudním. In *Sbírka zákonů československé socialistické republiky*. 1961, částka 66, s.531-575.

- ESKO (Československo). Zákon . 94 České národní rady ze dne 13. prosince 1963 o rodině. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1963, částka 53, s. 340-350.
- ESKO. Zákon . 115 České národní rady ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 38.
- ESKO. Zákon . 111 České národní rady ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37.
- ESKO. Zákon . 463 České a Slovenské federativní republiky ze dne 29. listopadu 1991 o životním minimu. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 90.

Elektronické zdroje:

- *Právník.cz* [online]. 2000, poslední revize 03. 01. 2011 [citace dne 18. 1. 2013]. Dostupný z www: <<http://www.pravnik.cz/a/22/vyzivne-mezi-manzely.html>>.
- *GL partnerství.cz* [online]. 2003, [citace dne 19. 1. 2013]. Dostupný z www: <<http://www.glpartnerstvi.cz/zakon-o-registrovanem-partnerstvi/zakon-115/2006-sb.-o-registrovanem-partnerstvi.html>>.
- *Zákony ČR onLine o úplná znění* [online]. 2004 [citace dne 19. 1. 2013]. Dostupný z www: <<http://www.zakonycr.cz/?typ=zakony&akce=home>>.
- *Ministerstvo vnitra ČR - Portál ve veřejné správě* [online]. 2013 [citace dne 18. 1. 2013]. Dostupný z www. <<http://portal.gov.cz/portal/obcan/>>.
- *Alimenty a výživné v ČR* [online]. 2011 [citace dne 3. 3. 2013]. Dostupný z www: <<http://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-rodicu-k-detem>>.